

Stenografični zapisnik

prve seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dne 30. decembra 1901.

Navzoči: Prvosednik: Deželni glavar Oton pl. Detela.
Vladni zastopnik: C. kr. deželni predsednik ekszellenca baron Viktor Hein, in c. kr. okrajni glavar Viljem Haas. — Vsi članovi. — Zapisnikar: Deželni tajnik Jožef Pfeifer.

Dnevni red:

1. Otvorjenje deželnega zbora.
2. Obljuba novoizvoljenih deželnih poslancev.
3. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
4. Volitev dveh rediteljev.
5. Volitev dveh verifikatorjev.
6. Priloga 14. Poročilo deželnega odbora glede začasnega pobiranja deželnih priklad leta 1902.
7. Priloga 15. Poročilo deželnega odbora o novih splošnih volitvah za deželni zbor vojvodine Kranjske.
8. Volitev deželnega odbora.

Začetek seje ob 11. uri 15 minut dopoldne.

Stenographischer Bericht

der ersten Sitzung

des krainischen Landtages

in Laibach

am 30. Dezember 1901.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Otto Edler von Detela. — Regierungsvertreter: R. k. Landespräsident Exzellenz Viktor Freiherr von Hein und k. k. Bezirkshauptmann Wilhelm Haas. — Sämtliche Mitglieder. — Schriftführer: Landschafts-Sekretär Josef Pfeifer.

Tagesordnung:

1. Eröffnung des Landtages.
2. Angelobung der neugewählten Landtagsabgeordneten.
3. Mitteilungen des Landtagspräsidiums.
4. Wahl zweier Ordner.
5. Wahl zweier Verifikatoren.
6. Beilage 14. Bericht des Landesauschusses, betreffend die provisorische Einhebung der Landesumlagen im Jahre 1902.
7. Beilage 15. Bericht des Landesauschusses, betreffend die neuen allgemeinen Wahlen für den Landtag des Herzogtums Krain.
8. Wahl des Landesauschusses.

Beginn der Sitzung um 11 Uhr 15 Minuten Vormittag.

1. Otvorjenje deželnega zbora.

1. Eröffnung des Landtages.

K. k. Landespräsident Excellenz Freiherr
von Hein:

Höher Landtag! Visoki deželni zbor! Mit dem allerhöchsten Patente vom 14. d. M. wurde der neugewählte Landtag des Herzogtums Krain zu seiner gesetzlichen Tätigkeit einberufen und ich erlaube mir die sämtlichen Herren Landtagsabgeordneten, welche diesem allerhöchsten Rufe Folge geleistet haben, auf das herzlichste im Namen der Regierung zu begrüßen.

Visoki deželni zbor! S cesarskim patentom z dne 14. t. m. je bil novoizvoljeni deželni zbor vojvodine Kranjske sklican v postavno posvetovanje. V imenu cesarske vlade si usojam prisrčno pozdravljati vse gospode deželne poslance, ki so se odzvali temu sklicu.

Naznaniti imam visoki zbornici, da so Njega Veličanstvo presvetli cesar najmilostneje blagovolili imenovati deželnim glavarjem za vojvodino Kranjsko gospoda deželnega poslanca Otona pl. Detelo. Z veseljem vidim tega gospoda poslanca zopet na onem mestu, s katerega je že dolgo vrsto let z neutrudljivo marljivostjo in popolno objektivnostjo vodil razprave deželnega zbora.

Zum Landeshauptmann-Stellvertreter geruhten Allerhöchstherrn Majestät den Herrn Abgeordneten Leopold Freiherrn von Siechtenberg zu ernennen. Auch ihn begrüße ich auf das herzlichste, überzeugt, daß er durch freundliches Entgegenkommen und vollste Objektivität den günstigen Fortgang der Beratungen des hohen Hauses in jeder Richtung fördern wird.

Razprave deželnega zbora vojvodine Kranjske so se v pretekli dobi odlikovale s tem, da so bile mirne in stvarne. Ker je pa stvarnost v parlamentarnih posvetovanjih najmočnejše poroštvo uspeha, nadejam se in trdno upam, da se bodo tudi v sedanjem zasedanju rezki nasprotki poravnali in da se bodo vse stranke združile v plodonosno delovanje, katero naša ljuba domovina tako silno potrebuje. Visoko zbornico v tem oziru in sploh v vseh razpravah kolikor mogoče podpirati, to smatram za svojo prvo dolžnost.

Prečastiti gospod deželni glavar! V zmislu § 9. deželnega reda bodete sedaj v navzočnosti vseh gospodov deželnih poslancev obljubili, da bodete cesarju zvesti in pokorni, da se bodete držali zakonov in da bodete svoje dolžnosti vestno izpolnjevali. Jaz Vas prosim, to slovesno v moje roke obljubiti.

Deželni glavar:

Obljubujem!

Visoka zbornica! Čast mi je otvoriti deželni zbor vojvodine Kranjske, sklican z Najvišjim patentom z dne 14. decembra tekočega leta.

Najprisrčneje pozdravljam vse gospode deželne poslance ter kličem: Bog blagoslovi resno in vztrajno delovanje deželnega zbora!

Dovolite, ekszellenca prečastiti gospod deželni predsednik, da Vas, zahvaljujé se za dobrotne besede, katere ste blagovolili izraziti, najljubneje po-

zdravljam kot zastopnika visoke vlade ter prosim, da bi tako blagohotno in krepko, kakor doslej, tudi za naprej podpirali delovanje deželnega zbora.

Po milosti presvetlega cesarja tretjič imenovan deželnim glavarjem vojvodine Kranjske zaupam pomoči božji, kateri se tudi zahvaljujem, da sem dolgo vrsto 10 let v tem težavnem poslu mogel vztrajati in zanašam se tudi na krepko podporo častitih gospodov deželnih poslancev, katera mi je bila izkazana v preteklih dobah in katere se nadejam tudi za naprej.

Mislím, da mi ni treba razvijati programa, katerega se bom držal kot predsednik te visoke zbornice, programa, na katerem sem pred 25 leti vstopil v deželni zbor. Tisti program je ostal nespremenjen, načela, katera so me takrat vodila, so ostala nespremenjena in bodo ostala nespremenjena. Gospodje poznajo moja načela in torej ni treba, da bi to ponavljal, kar sem že pri prvem zasedanju deželnega zbora, ko sem bil prvič imenovan deželnim glavarjem, razvijal. To kar sem tistikrat, ko sem prvič kot glavar v deželni zbornici nastopil, izjavil, izjavljam tudi danes, namreč, da bom — vsikdar zvest vladarju, narodu in domovini — vedno iskreno branil čast in korist dežele Kranjske.

Danes nastopi novoizvoljeni deželni zbor gospodarstvo dežele. Torej je vsekako važno, nekoliko se vsaj ozirati, v kakem finančijelnem in gospodarskem stanju on to gospodarstvo dežele prevzame. Jaz sem v zadnjem zasedanju dne 17. julija t. l. v končnem govoru imel priliko na podlagi obširnih številok dokazati, kaj se je vse v teku zadnjih šestih let storilo za izomiko in izobrazbo, deželno kulturo, za občila i. t. d. Predaleč bi segalo, ako bi danes z ozirom na novovstopivše člane visoke zbornice vse tisto ponavljal in jaz mislim, da gospodje, ki se za to zanimajo, lahko sami pogledajo v dotični stenografični zapisnik; edino to bi še danes naglašal, da se je vzlic velikanskim stroškom, ki so narastli in od leta do leta naraščajo, posrečilo, da deželni zbor ni prišel v položaj, zvišati priklado na direktne ter indirektné davke. To je tembolj pomenljivo, ker so se skoro v vseh drugih deželah morali poslužiti tega jako občutljivega sredstva, bolj pomenljivo pa tudi, ako se uvažuje, da smo imeli v kranjski deželi v času, ko potrebščina ni znašala niti polovico današnje potrebščine — n. pr. l. 1877., ko sem prvič vstopil v deželni zbor — 58% priklade na direktne davke, med tem ko imamo danes 40% priklade. Iz tega sledi, da se je deželni zastop v teh minulih zakonodajnih dobah strogo na to oziral, da preveč ne obteži davkoplačevalcev, ki so po direktnih davkih največ prizadeti, in da je skušal najti tudi druga pota, da so se pridobila potrebna sredstva za pokrivanje izdatnih stroškov, ki so nastali. Tako sredstvo je bila n. pr. naklada na žganje, naklada na pivo in zakup užitnine. To so bila tista sredstva, ki so omogočila, da smo bili v srečnem položaju, s to v primeri z drugimi deželami nizko priklado izhajati.

Ker sem tudi govoril, koliko je deželni zbor storil za omiko, šolstvo in sploh izobrazbo, ne morem si kaj, da bi se danes ne dotaknil aktualnega vprašanja, v katerem je deželni zbor ne samo z lepimi besedami,

ampak tudi dejansko pokazal, da hoče to vprašanje spraviti v tir, in to je ustanovitev vseučilišča, univerze v Ljubljani. (Klici: — Kufe: «Dobro, dobro!»)

Aktuelno je to vprašanje postalo, ker so slovenski državni poslanci združeni z drugimi jugoslovanskimi poslanci to vprašanje spravili v državnem zboru na dnevni red ter je vlada s tem vprašanjem se začela baviti, in zato mislim, da se danes pač tu sme izreči nada, da se bo to vprašanje resno in dobrohotno od strani vlade uvaževalo in spravilo v primerni tir, da se bo mogoče nadejati srečne rešitve te zadeve, za katero se, kakor se sedaj vidi, zanima cela dežela.

Die Herren Abgeordneten aus der Gruppe des krainischen Großgrundbesitzes haben in allen Landtagsperioden die Tätigkeit des krainischen Landtages durch ihre Mitwirkung stets kräftig unterstützt und haben durch aus ihrer Mitte kommende Initiativanträge häufig dem Landtage Gelegenheit geboten, nützliche Beschlüsse zu fassen. Ich erachte es als selbstverständlich, daß die Herren des Großgrundbesitzes auch fernerhin Ihre kräftige Mitwirkung der Tätigkeit des Landtages werden angeheißen lassen.

Die kaiser- und reichstreue Bevölkerung des Landes Krain nimmt an allen Ereignissen in der geliebten kaiserlichen Familie stets den innigsten und regsten Anteil. (Poslanci vstanejo. — Die Abgeordneten erheben sich.) Deshalb hat auch die Kunde der Verlobung Ihrer k. und k. Hoheit der Frau Erzherzogin Elisabeth mit dem Prinzen Otto von Windischgrätz den freudigsten Widerhall im Lande Krain gefunden.

Ta zaroka zanima tembolj prebivalstvo kranjske dežele, katero to jako simpatično pozdravlja, ker rodbina kneza Windischgrätza po svojem obširnem posestvu na Kranjskem in po tem, da nje članovi vsako leto mnogo časa v tej deželi bivajo, spada med plemstvo domače dežele in ker je tudi oče princa Otona Windischgrätza bil skozi dve dobi narodni državni poslanec kranjske dežele, zato sem prepričan, da se strinja visoka zbornica s prebivalstvom cele kranjske dežele, če izreče iskreno željo, da bi mili Bog blagoslovil visoka zaročenca. (Živahno odobravanje. — Lebhafter Beifall.)

Zmirom se prične zborovanje deželnega zbora kranjskega s hvaležnim spominom na preljubljenega presvetlega cesarja. Tudi danes bomo s čutstvi neomahljive udanosti, ljubezni in zvestobe za presvetlega vladarja zborovanje pričeli in temu dali izraz z željo, da bi Bog blagoslovil, ohranil in obvaroval Njega Veličanstvo presvetlega cesarja. Slava Njegovemu Veličanstvu presvetlemu cesarju! Hoch Seiner Majestät dem Allergrüdigsten Kaiser! (Vsa zbornica zakliche trikrat navdušeno: «Slava!» «Hoch!» — Daš ganze Haus ruft begeistert dreimal: «Slava!» «Hoch!»)

Dovoljujem si visoki zbornici kot zastopnika vlade predstaviti gospoda c. kr. okrajnega glavarja Viljema Haasa.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Tiedtenberg:

Für meine Ernennung zum Stellvertreter des Herrn Landeshauptmannes spreche ich meinen alleruntertänigsten Dank aus, und sollte ich je berufen sein, den Herrn

Landeshauptmann zu vertreten, so verpflichte ich mich zur strengsten Objektivität und erbitte mir hiefür auch die Nachsicht des hohen Hauses.

Deželni glavar:

Prestopimo sedaj k 2. točki dnevnega reda, namreč:

2. Obljuba novoizvoljenih deželnih poslancev.

2. Angelobung der neugewählten Landtagsabgeordneten.

Po § 9. deželnega reda, ki se glasi:

(bere — lieft)

«Kadar deželni poslanci stopijo v deželni zbor, imajo namestu prisege v roke deželnega poglavarja obljubiti, da bodo cesarju zvesti in pokorni, da se bodo držali zakonov in da bodo svoje dolžnosti po vesti izpolnjevali.

Die Landtagsabgeordneten haben bei ihrem Eintritte in den Landtag dem Kaiser Treue und Gehorsam, Beobachtung der Gesetze und gewissenhafte Erfüllung ihrer Pflichten in die Hände des Landeshauptmannes an Eides Statt zu geloben —

ima vsak novoizvoljeni poslanec storiti obljubo.

Prosil bom torej gospode deželne poslance, da v tej vrsti, kakor se bodo prečitala njih imena, stopijo k meni in da s tem, da mi roko podajo, store obljubo.

Ich erjuche daher die Herren Landtagsabgeordneten, nach dem Namensaufrufe zu mir zu treten und in meine Hand das Gelöbniß zu leisten.

Prosim gospoda zapisnikarja, da prečita imena gospodov deželnih poslancev.

Tajnik Pfeifer:

(bere — lieft)

Njega knežja milost gospod dr. Anton Bonaventura Jeglič. — Knezoškof Jeglič: «Obljubim!»

Herr Otto Freiherr v. Apfaltrer. — Otto Freiherr v. Apfaltrer: «Ich gelobe!»

Gospod Franc Arko. — Franc Arko: «Obljubim!»

Gospod Mihael Arko. — Mihael Arko: «Obljubim!»

Herr Josef Graf Barbo. — Graf Barbo: «Ich gelobe!»

Gospod Ivan Božič. — Ivan Božič: «Obljubim!»

Gospod dr. Janko Brejc. — Dr. Janko Brejc: «Obljubim!»

Gospod Franc Drobnič. — Franc Drobnič: «Obljubim!»

Gospod Josip Dular. — Josip Dular: «Obljubim!»

Gospod dr. Andrej Ferjančič. — Dr. Andrej Ferjančič: «Obljubim!»

Gospod Peter Grasselli. — Peter Grasselli: «Obljubim!»

Gospod Ivan Hribar. — Ivan Hribar: «Obljubim!»

Gospod Franc Jaklič. — Franc Jaklič: «Obljubim!»

Gospod Franc Košak. — Franc Košak: «Obljubim!»

Gospod dr. Ivan Krek. — Dr. Ivan Krek: «Obljubim!»

Gospod Josip Kušar. — Josip Kušar: «Obljubim!»

Herr Franz Ritter v. Langer. — Franz Ritter von Langer: «Ich gelobe!»

Herr Leopold Freiherr v. Liechtenberg. — Leopold Freiherr v. Liechtenberg: «Ich gelobe!»

Herr Karl Luckmann. — Karl Luckmann: «Ich gelobe!»

Gospod Andrej Mejač. — Andrej Mejač: «Obljubim!»

Gospod Primož Pakiž. — Primož Pakiž: «Obljubim!»

Gospod Viljem Pfeifer. — Viljem Pfeifer: «Obljubim!»

Gospod Ciril Pirc. — Ciril Pirc: «Obljubim!»

Gospod Josip Pogačnik. — Josip Pogačnik: «Obljubim!»

Gospod Franc Povše. — Franc Povše: «Obljubim!»

Herr Friedrich Freiherr v. Rechbach. — Friedrich Freiherr v. Rechbach: «Ich gelobe!»

Herr Dr. Adolf Schaffer. — Dr. Adolf Schaffer: «Ich gelobe!»

Herr Dr. Anton Ritter v. Schoeppl. — Dr. Anton Ritter v. Schoeppl.: «Ich gelobe!»

Gospod dr. Ivan Šusteršič. — Dr. Ivan Šusteršič: «Obljubim!»

Se. Exzellenz Herr Josef Freiherr v. Schwegel. — Se. Exzellenz Josef Freiherr v. Schwegel: «Ich gelobe!»

Gospod dr. Viljem Schweitzer. — Dr. Viljem Schweitzer: «Obljubim!»

Gospod Filip Supančič. — Filip Supančič: «Obljubim!»

Gospod dr. Ivan Tavčar. — Dr. Ivan Tavčar: «Obljubim!»

Herr Anton Ulm. — Anton Ulm: «Ich gelobe!»

Herr Alfons Freiherr v. Wurzbach. — Alfons Freiherr v. Wurzbach: «Ich gelobe!»

Gospod dr. Ignacij Žitnik. — Dr. Ignacij Žitnik: «Obljubim!»

S tem je rešena 2. točka dnevnega reda in sedaj pride na vrsto nujni predlog, kateri mi je bil izročen in ki se glasi:

(bere — ličt)

«Nujni predlog.

Podpisani predlagajo:

Visoki deželni zbor skleni, da se pod točko 6. dnevnega reda omenjeno poročilo deželnega odbora glede začasnega pobiranja deželnih priklad v letu 1902. kot nujni predlog v razpravo vzame in takoj meritorno reši, ne da bi se odkazalo posebnemu odseku.

V Ljubljani 30. decembra 1901.

Dr. Ivan Tavčar. Iv. Hribar. Dr. A. Ferjančič. Ciril Pirc. Kušar. Filip Supančič.»

Utemeljevati je v prvi vrsti nujnost predloga, in v to svrhu podam besedo gospodu predlagatelju dr. Tavčarju.

Poslanec dr. Tavčar:

Poročilo pod točko 6. je v tesni zvezi z deželnim gospodarstvom, in neobhodno potrebno je, da se reši,

če mogoče, že danes, ker je do 1. januarja 1902 treba izposlovati Najvišje potrjenje. Zato mislim, da mi ni treba nadalje govoriti o nujnosti, in da je ista že s tem zadostno utemeljena.

Deželni glavar:

Gospodje poslanci, ki so za nujnost predloga, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Nujnost je sprejeta.

Drugi del predloga meri na to, da se predlog takoj tudi in merito obravnava, ne da bi se poprej šele izročil kakemu odseku. Po opravljenem redu je vsak nujni predlog izročiti najprej odseku, ako pa nihče v visoki zbornici temu ne ugovarja, da se predlog takoj obravnava, se sme tudi postopati tako, da se predlog ne odstopi odseku in da se takoj prestopi v meritorno obravnavo.

Ker ni ugovora proti temu, da se o predlogu takoj obravnava, preidemo torej v meritorno razpravo poročila deželnega odbora.

Prosim gospoda poročevalca, da poprime besedo!

6. Priloga 14. Poročilo deželnega odbora glede začasnega pobiranja deželnih priklad leta 1902.

6. Beilage 14. Bericht des Landesauschusses, betreffend die provisorische Einhebung der Landesumlagen im Jahre 1902.

Poročevalec Grasselli:

«Visoki deželni zbor!

S cesarskim patentom z dne 14. t. m. je deželni zbor vojvodine Kranjske sklican na 30. dan decembra letos.

C. kr. deželno predsedstvo na Kranjskem je to naznanilo deželnemu odboru v dopisu z dne 16. t. m., št. 5327/Pr., in pripomnilo, da glasom razpisa gospoda ministerskega predsednika z dne 14. t. m., št. 9141/M. J., ni ovire, da se s pridržkom ustavne rešitve deželnega proračuna za 1902 v svrhu pokritja deželnih potrebščin začasno za leto 1902. razpišejo in pobirajo priklade, kakršne so bile dovoljene za letos.

Omenjeni dopis c. kr. deželnega predsedstva končno naglašja, da je deželnega zbora sklep v tem zmislu čim brže predložiti v izposlovanje cesarskega odobrenja.

Ker nikakor ni mogoče, da bi se še pred novim letom končno določile deželne priklade za leto 1902. in ker dalje ni pričakovati, da bode dežela prihodnje leto izhajala z manjšimi prikladami kakor so letošnje, zato predlaga deželni odbor, kakor je običajno že celo vrsto let:

Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

I. V pokritje primanjkljajev pri deželnem zakladu naj se pobirajo od 1. januarja leta 1902. do onega časa, ko se deželni proračun za leto 1902. končno veljavno določi, sledeče deželne priklade:

1.) 40% na doklada na užitnino od vina, vinskega in sadnega mošta ter od mesa.

2.) Samostojna deželna naklada od porabljenega piva po 2 K od hektolitra.

3.) 40% na doklada na vse direktne davke izvzemši osebni dohodninski davek.

II. Deželnemu odboru se naroča, da pridobi sklepu pod I. Najvišje odobrenje.

Hoher Landtag!

Mit dem Allerhöchsten Patente vom 14. Dezember d. J. ist der Landtag des Herzogtums Krain für den 30. Dezember l. J. einberufen.

Das k. k. Landespräsidium hat hievon den Landesauschuß mittelst Note vom 16. Dezember l. J., Z. 5327/Pr., mit dem Beifügen in Kenntnis gesetzt, daß zufolge Erlasses des Herrn Ministerpräsidenten vom 14. d. M., Z. 9141/M. J., kein Anstand dagegen obwaltet, daß vorbehaltlich der verfassungsmäßigen Feststellung des Landesvoranschlages pro 1902 zur Deckung der Landesbedürfnisse provisorisch für das Jahr 1902 Landesumlagen in dem pro 1901 bewilligten Ausmaße ausgeschrieben und eingehoben werden.

In der zitierten Note des k. k. Landespräsidiums wurde schließlich betont, daß der diesbezügliche Landtagsbeschluß behufs Erwirkung der Allerhöchsten Genehmigung desselben mit aller Beschleunigung vorzulegen ist.

Nachdem die endgültige Feststellung der Landesumlagen pro 1902 vor Neujahr ganz außer dem Bereiche der Möglichkeit liegt und es zudem nicht zu gewärtigen ist, daß das Land im künftigen Jahre mit geringeren Umlagen als heuer das Auslangen finden könnte, stellt der Landesauschuß, wie es schon seit einer Reihe von Jahren üblich ist, den Antrag:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

I. Zur Bedeckung der Abgänge beim Landesfonde sind vom 1. Jänner 1902 an bis zur endgültigen Feststellung des Landesvoranschlages für das Jahr 1902 nachstehende Landesumlagen einzuhoben:

1.) Ein 40%iger Zuschlag zur Verzehrungssteuer vom Wein, Wein- und Obstmoat sowie vom Fleisch.

2.) Eine selbstständige Landesauflage auf den Bierverbrauch mit 2 K per Heftoliter.

3.) Ein 40%iger Zuschlag auf alle direkten Steuern mit Ausnahme der Personaleinkommensteuer.

II. Der Landesauschuß wird beauftragt, dem Beschlusse sub I. die Allerhöchste Genehmigung zu erwirken.»

Deželni glavlar:

Otvarjam splošno razpravo.

K besedi se je oglasil gospod poslanec dr. Šusteršič.

Poslanec dr. Šusteršič:

Pred vsem moram v ime katoliško-narodne stranke izrekati obžalovanje, da se skozi toliko upravnih let gospodari s provizoriji, da se od strani centralne vlade deželni zbori nekako bagatelizirajo. Mi želimo in zahtevamo, da se deželnim zborom dá prilika, da popolnoma pravilnim in ustavnim potam rešijo vsako leto svoje deželne proračune. (Odobranje na levi. — Beifall links.) To je eno.

Kar se tiče predloženega budgetnega provizorija, se gre tukaj pač za to, da visoki zbor deželnemu odboru zaupa gospodarstvo z deželnimi dohodki za toliko časa, da pride deželni zbor sam v prihodnosti v položaj, skleniti proračun.

Res je sicer, da ima deželni odbor razpolagati z deželnimi dohodki v okviru zakonov in tudi nekako v okviru prejšnjih proračunov. Ali ta okvir daje vendar deželnemu odboru precejšnjo latitudó, da v tem ali onem oziru po svoji lastni previdnosti z večino glasov sklepa o uporabi tega ali onega denarja. Gre se torej tudi pri tem budgetnem provizoriju za vprašanje zaupanja, za vprašanje, ali visoki zbor zaupa deželnemu odboru ali ne, in sicer je parlamentarna navada, da se na podlagi tega zaupanja ali nezaupanja do tistega, bodisi državnega ali samoupravnega faktorja, ki imv z denarjem razpolagati, odloči za ali proti provizoriju, kakor tudi za ali proti proračunu.

Jaz moram tukaj v ime katoliško-narodne stranke izražati, da katoliško-narodna stranka nima zaupanja do večine deželnega odbora, marveč ravno nasprotno, da ima popolno nezaupanje. (Ploskanje na levi. — Applaus links. — Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: «Grozno! Tega še nismo vedeli!») Ako mi gledamo na preteklo šestletno dobo delovanja deželnega odbora, odnosno večine deželnega odbora, žalibog opazamo, da je ta deželni odbor pristransko posloval (Klici v središču: — Rufe im Zentrum: «Oho! To ni resnica!»), da ni imel pred očmi interesov cele dežele (Burno nasprotovanje v središču; ploskanje na levi in klici: «To je res!» — Stürmischer Widerspruch im Zentrum; Applaus links und Rufe: «To je res!»), ampak da je imel pred očmi v prvi vrsti strankarske koristi tiste umetne večine, katera vlada v deželnem odboru, tiste umetne večine, ki najde obsodbo v ogromni večini slovenskega naroda na Kranjskem. (Ploskanje na levi. — Applaus links. — Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: «Smešno!») Jaz spominjam, gospoda moja, samo na okolnost, kako so se n. pr. nominirali iz deželnega odbora zastopniki v cestne odbore in zastopniki v okrajne šolske zastope. Ni se gledalo na osebno kvalifikacijo, ni se gledalo na to, če ima ljudstvo kaj zaupanja do tistih mož, ki so se poslali v te velevažne zastope, ampak gledalo se je samo na strankarstvo. Če se je šlo za največjega ignoranta, če je bil to še tako obskurna oseba in če je še tako malo imel potrebnih lastnosti, samo da je bil veren pristaš liberalne misli, gotovo je bil od večine deželnega odbora poslan v zastope, v katerih bi morali sedeti objektivni in najboljši možje.

To je eno — ali zgodilo se je še mnogo več, gospoda moja! Med zadnjo volilno borbo je hodil po deželi neki reprezentant deželno-odborske večine — vsaj geriral se je kot reprezentant uprave dežele — in je agitiral za svojo stranko s tem, da je rekel: «Če bodete z nami volili, bodete kaj dobili, če bodete pa zoper nas volili, ne bodete nič dobili od dežele» (Klici na levi: — Rufe links: «Škandal! Ali Vas nič ni sram?»), in javno je izrekel: «Liberalcem groš, klerikalcem pa knof!» (Burni klici na levi: — Stürmische Rufe links:

«Fej! Sram Vas bodi!» Odkar vlada ustavno življenje v Avstriji, se v nobeni deželi še niso čule od deželnega odbornika besede takega brezsravnega cinizma in skrajne perfidnosti, kakor so te besede (Burno ugovarjanje in ropot v središču; ploskanje na levi in klici: «Sram Vas bodi!» — *Stürmischer Widerspruch und Lärm im Zentrum; Applaus links und Rufe: «Sram Vas bodi!»*), ki so vzbudile skrajno ogorčenje v ogromni večini slovenskega naroda. (Klici v središču: — *Rufe im Zentrum: «To ni parlamentarno! Takega psovanja ne prenašamo!»* — Poslanec Hribar: — *Abgeordneter Hribar: «Doktor Šusteršič nima pravice o nesramnosti govoriti, naj prekličite!»* — Ploskanje na levi in na galeriji. — *Applaus links und auf der Galerie.* — Poslanec Hribar: — *Abgeordneter Hribar: «Dr. Šusteršič ne bo več govoril!»* — Klici na levi: — *Rufe links: «Potem pa tudi Vi ne boste govorili!»* — Poslanec Hribar: — *Abgeordneter Hribar: «Šusteršič naj prekličite svoje besede o nesramnosti, vsaj nismo v Katoliškem domu!»* — Poslanec dr. Brejc: — *Abgeordneter Dr. Brejc: «Doktor Tavčar naj prekličite nesramne besede, ki jih je o slovenskem ljudstvu govoril, potem bomo tudi mi preklicali!»* — Deželni glavar zvoni, ropot se nadaljuje. — *Der Landeshauptmann läutet, der Lärm dauert fort.*)

Deželni glavar:

(zapustivši sedež: — *den Sitz verlassend:*)

Prekinem sejo, dokler ne bo miru.

Sedaj ni nobene seje. Predno se ne vrne mir, ne bomo nadaljevali.

(Seja prestane za nekaj minut. — *Die Sitzung wird auf einige Minuten abgebrochen.*)

Deželni glavar:

(vrnivši se na sedež: — *den Vorsitz wieder einnehmend:*)

Jaz skrajno obžalujem, da se je v prvi seji vršil tak nered, in obžalujem tudi, da so padle take besede, kakor so se čule od ene in od druge strani. Izraz «skrajna perfidnost» ni parlamentaričen. Jaz ne dopuščam takih izrazov, absolutno jih moram perhorescirati in vsakega poslanca, ki bi jih rabil, k redu poklicati.

Sicer naglašam, da bom, če se bodo taki prizori ponovili, takoj sejo sklenil.

Gospode poslušalce na galeriji pa pozivljem, da se ne vtikajo v debate in ne demonstrirajo, sicer se bom poslužil pravice, ki mi pristaja po opravljenem redu, in bom dal galerijo izprazniti (Poslanec Hribar: — *Abgeordneter Hribar: «Dr. Šusteršič mora besedo brezsravnost preklicati, sicer ga ne pustimo govoriti!»* — Poslanec dr. Tavčar: — *Abgeordneter Dr. Tavčar: «Ni treba! Vsaj je vse jedno, ne dam nič na njegov preklic!»*).

Prosim gospoda govornika, da nadaljuje!

Poslanec dr. Šusteršič:

Te besede «Liberalcem groš, klerikalcem pa knof» so vzbudile opravičeno ogorčenost in razburjenost v

celem narodu slovenskem ne samo na Kranjskem, ampak tudi drugod, koderkoli še srce bije za poštenje. (Burno odobravanje na levi. — *Stürmischer Beifall links.*) Da, gospoda moja, ali imamo tu v deželnem zboru in deželnem odboru razpolagati samo z liberalnim denarjem? V deželnem zboru in deželnem odboru, mislim, se razpolaga z deželnim denarjem, tukaj se razpolaga s težko, s krvavimi žulji prisluženimi davčnimi goldinarji našega ubogega kmeta, obrtnika, in da bi se ta denar strankarsko uporabljaj, zoper to protestujemo in vemo, da bo ta protest našel navdušen odmev v celi naši domovini (Ploskanje na levi in na galeriji. — *Applaus links und auf der Galerie.*)

Gospoda moja, tiste besede so bile izgovorjene v volilnem boju. Res je to, ali, gospoda moja, do danes se te besede niso preklicale, do danes so bile samo opetovano ponovljene in do danes, kar moram jako obžalovati, nismo čuli, da bi bil slavni deželni odbor desavouiral te besede, in tudi nismo čuli, da bi se bili našli člani večine deželnega odbora, ki bi bili izjavili: «To, kar je dotičnik govoril, je zase govoril in za to naj nosi tudi sam vso odgovornost, mi pa hočemo vedno biti objektivni in nepristranski.»

Da, gospoda moja, jako prijetno je tam sedeti kot član neke večine in razpolagati z denarjem, ki je tuj, in razun tega še sam nekaj na leto dobivati od tistega denarja. Tistih 2000 gld., ki jih dobiva deželni odbornik na leto, je za tri četrtine klerikalni denar (Klici v središču: — *Rufe im Zentrum: «Vsaj ni res!»*) in vsak deželni odbornik je plačan za to, da pošteno in objektivno izvršuje svoj posel v prid celi deželi, v prid celemu narodu. (Ploskanje na levi. — *Applaus links.*) Torej toliko v tem oziru. Da v takih razmerah ne moremo imeti zaupanja do večine deželnega odbora, temmanj, ker, kakor rečeno, teh nečuvjenih besed ni dosedaj nihče desavouiral, to bo pač razumljivo in vsak nam mora pritrđiti. Logična posledica tega bi bila, da bi poslanci katoliško-narodne stranke glasovali proti provizoriju (Klici v središču: — *Rufe im Zentrum: «Pa glasujte!»*), da, opravičeni bi bili, dokler se te besede niso preklicale, do najostrejših korakov, in uverjen sem, da bi ljudstvo take korake svojih poslancev popolnoma in do pičice ratificiralo (Klic v središču: — *Ruf im Zentrum: «Dokler Vaših komedij ne pozna!»*). Toda, gospoda moja, mi nečemo prelomiti s tradicijami katoliško-narodne stranke kot v najboljšem pomenu konservativne in vzdržujoče stranke, dokler se nas ne bo tukaj z vso silo prisililo, da nastopimo pota take brezobzirnosti, kakršno ljudstvo v ogromni večini od nas zahteva. (Medklici in ropot v središču. — *Zwischenrufe und Lärm im Zentrum.*) Gospod deželni glavar, ali imam jaz besedo? (Poslanec Hribar: — *Abgeordneter Hribar: «Komedijant!»* — Klici na levi: — *Rufe links: «Čujte, Hribar govori o komedijantstvu!»*)

Deželni glavar:

Vi imate besedo!

Poslanec dr. Šusteršič:

(nadaljuje: — fortsetzend:)

Slavni zbor! Torej mi danes v očigled tem tradicijam, katere sem prej označil, ne bomo glasovali proti budgetnemu provizoriju, da se nam ne bo očitalo, da nečemo deželi dati, kar potrebuje za svoje potrebe. Poudarjalo se je, da mora predlog, oziroma sklep deželnega zbora jutri biti že na Dunaju, da se predloži v Najvišje potrjenje. Nas naj nikari ne zadene odijum, da bi mi hoteli ovirati to, da se provizorij ustavnim potom sklene; nočemo krivi biti, da se eventualno oktoira. Zato bomo glasovali za provizorij. Ali, gospoda moja, sprejmite sledečo izjavo: Mi nečemo še danes, kakor sem že omenil, izvajati vseh konsekvenc, mi nečemo izvajati vseh konsekvenc iz položaja, kakor je vladal tukaj skozi šest let, ker hočemo čakati in pričakujemo, da se bo ta položaj morda vendarle spremenil in da se bodo vendarle še našli v deželnem zboru na nasprotni strani gospodje, ki bodo upoštevali okolnost, da katoliško-narodna stranka v tej zbornici zastopa ogromno večino slovenskega naroda na Kranjskem. Mi pričakujemo, da se bo to upoštevalo in da se bo z nami računalo kot z zastopniki ljudstva na Kranjskem (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: «Ali smo mi zastopniki ciganov?» — Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: «Kaj pa mi zastopamo?» — Poslanec dr. Schweitzer: — Abgeordneter Dr. Schweitzer: «Privilegirane kaste!»). Ako bi se pa, gospoda moja, to, kar imamo pravico zahtevati in kar od nas ljudstvo v svoji ogromni večini tirja, ne upoštevalo v tej zbornici, potem, gospoda moja, bomo pač prisiljeni, nastopiti pot brezobzirne opozicije, kratkotalo, izvajati konsekvence iz tega, da se mi čutimo kot zastopnike ogromne večine slovenskega ljudstva na Kranjskem, in da moramo s tega stala, iz tega ozira izvajati vse konsekvence do pičice, ako treba tudi s tisto brezobzirnostjo, katero od nas zahteva ogromna večina slovenskega naroda na Kranjskem. (Burno odobravanje in ploskanje na levi in na galeriji. — Stürmischer Beifall links und auf der Galerie.)

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Šusteršič je z zahtevo, da naj bi bil deželni odbor desavouiral neke besede gospoda poslanca dr. Tavčarja, deželni odbor nekako identificiral z deželnim odbornikom gospodom dr. Tavčarjem. Jaz moram to smatrati kot popolnoma neopravičeno, kajti kar posamezni deželni odborniki govorijo, za to ni deželni odbor odgovoren. Sicer pa tudi ne vem, ali se je tisto res govorilo, ali ne, vsekako pa moram odklanjati, da bi bil za besede, ki padejo v volilni borbi, deželni odbor odgovoren in da bi se mu smelo očitati, da vedoma nepravilno in pristransko postopa. V deželnem odboru je večina in manjšina deželnega zbora zastopana; naravno je torej, da ena stranka zaupa večini in druga ne; ampak celoto deželnega odbora tako označiti, kakor da bi ne zaslužila toliko zaupanja, da bi se jej dovolila provizorično pobiranje priklad, to ne gre.

Toliko v kratkem v obrambo gospodov deželnih odbornikov.

Ekscelenca gospod deželni predsednik ima besedo.

C. kr. deželni predsednik ekscelenca baron Hein:

Visoka zbornica! Reflektiram na nekatere besede gospoda predgovornika dr. Šusteršiča, in sicer na predbacivanje, da centralna vlada bagatelizira deželni zbor vojvodine Kranjske.

Da se deželni zbor ni preje sklical, to je, kakor je obče znano, utemeljeno v žalostnih parlamentarnih razmerah naše uboge Avstrije. Kriva pa temu ni centralna vlada, katera se je potrudila, da se tiste parlamentarne razmere kolikor mogoče zboljšajo.

Überrascht bin ich aber, daß gerade vom Herrn Vordner dieser Vorwurf erhoben wurde, nachdem es ja kein Geheimnis ist, daß er im Vereine mit anderen Parteien sich sogar bemüht hat, die Einberufung des Landtages zur heutigen Sitzung hintanzuhalten. (Klici v središču: — Rufe im Zentrum: «Čujte!») Wie also gerade von dieser Seite der Vorwurf einer Bagatellisierung des Landtages erhoben werden konnte, ist mir unerfindlich. Der Herr Abgeordnete hätte sich selbst dann nicht zu beklagen gehabt, wenn ohne Befragung des Landtages einfach auf Ersuchen des Landesauschusses die Allerhöchste Sanktionierung des provisorischen Budgets erfolgt wäre.

Ich glaube, damit den erhobenen Vorwurf vollkommen widerlegt zu haben. (Odobravanje v središču. — Beifall im Zentrum.)

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Tavčar ima besedo.

Poslanec dr. Tavčar:

Samo ob sebi je umevno, da moram nekoliko odgovoriti na besede, katere je spregovoril voditelj takozvane katoliško-narodne stranke pri svojem prvem nastopu v ti zbornici. Nekaj moram obžalovati, način njegovega govorjenja namreč. Pred vsem moram obžalovati, da si je ta izborni katoliški mož, kateremu vera polaga na srce ljubezen in prizanesljivost, štel v prvo dolžnost, stopivši v mirno to dvorano, kjer se je v preteklosti vedno pokladala največja važnost na dostojnost obravnav, grešiti proti temu načelu in zanesiti v razprave ton, ki ga do sedaj nismo poznali. Proti temu načelu se je dr. Šusteršič vedoma pregrešil, in jaz le obžalujem, da je to storil. Sam za-se pa sem takoj, ko sem pomiril strast v sebi, napravil sklep, da mu na stezo njegovih manir ne bom sledil; naj bo kdo zastopnik te ali one stranke, dostojno se mora vsakdo v tej zbornici obnašati. (Poslanec dr. Brejc: — Abgeordneter Dr. Brejc: «Tudi zunaj zbornice!»)

Pričetkom govora je dr. Šusteršič izpustil silno tožbo iz svojih ust, da deželni zbor ne posluje ustavno in da za svoje ustavno poslovanje ne dobi potrebnega časa. Ta tožba je — brez ozira na drugo — nekoliko čudna in neumljiva ravno na strani predgovornika, čegar največja želja je in ki komaj pričakuje, da bi se delovanje te zbornice obrezuspešilo. (Klici na levi:

— Rufe links: «To ni res!» On hoče uvesti strogo opozicijo — on je torej zastopnik, ki druge želje ne pozna, nego silno opozicijo, kar se drugače tudi obstrukcija imenuje. Ravno on torej nima pravice tožiti, da sedanje žalostne razmere v Avstriji ne dajejo priložnosti, da bi redno poslovali deželni zbori. Gospoda moja, veliko ste čuli besed, gromelo je pošteno na oni (levi — links) strani, a konec vsega tega je bila izjava: «Mi danes še nečemo ekscesov, a komaj čakamo trenutka zanje.» (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: «Ako nas v to prisilite!») Mi Vas nikdar ne bomo v to silili, nekaj pa si zapomnite, če mislite, da bodete kdaj stvar do tega privedli, da bo manjšina gospodarila nad večino, bodete popolnoma pogoreli! Do tega, da bi večina izgubila moč na ljubo manjšini, ne bo nikdar prišlo. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: «Kaka večina pa ste Vi? Kaj pa Vi zastopate?») Jaz ne bom štel glav in tudi njih vrednosti ne, ampak kar se tiče glav in števila, se z Vami pač še vedno lahko merimo. (Smeh na levi. — Gelächter links.)

Potem, ko je enkrat ta pritožba bila končana, sprožil je svoje pušice gospod zastopnik ljubljanske kmetske okolice — mislim, da je tam izvoljen — nad deželne odbornike. (Poslanec dr. Schweitzer: — Abgeordneter Dr. Schweizer: «Še tega ne ve, pa je v deželnem odboru, ki je sestavljal poročilo o volitvah!») Jaz ne, je drug poročevalec, sicer boste pa vendar pripoznali, da se ne more zahtevati, da bi moral vsak človek vedeti, kje je dr. Šusteršič izvoljen.

Gospoda moja, v tem pogledu so stvari pri nas take, kakor so povsod drugod. Vsaka stranka nastopa v politiki politično, in nikjer še niste videli, da bi zastopniki kake stranke počenjali nekaj, kar bi lastni stranki škodovalo. Prepričan sem, če bi bil dr. Šusteršič deželni glavar, da ne bi kaj takega počenjal, s čemer bi bila dr. Krek ali dr. Schweitzer nezadovoljna. Nekoliko strankarstva je v takih korporacijah povsod dobiti (Klici na levi: — Rufe links: «Čujte!» — Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: «Zapomnimo si to! To izjavo si zapišemo!»)

Deželni glavar:

Prosim za mir! Tisti naj govori, ki ima besedo.

Poslanec dr. Tavčar:

(nadaljuje — fortfahrend)

ampak jaz pozivljam dr. Šusteršiča, da navede posebne, specijelne slučaje, v katerih je deželni odbor vedoma izdal kako krivično odločbo, ki bi bila škodljiva njegovim stranki ali slovenskemu narodu? (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: «Imenovanja v cestne odbore in okrajne šolske svete!») On naj navede konkretne slučaje, v katerih se je deželni zbor ali deželni odbor pregrešil s tem, da bi bil vedoma neobjektivno in krivično postopal proti tistim volilcem, katere gospodje zastopajo. Povsod, če pride kaka stranka do krmila, je njeno postopanje nekoliko strankarsko. (Ironično ploskanje na levi. — Ironischer Applaus links.)

Dr. Brejc, nikari ne mahajte s svojimi širokimi rokami: (Klici na levi: — Rufe links: «Argument intelligence!») Tako je, gospoda, in jaz se še živo spominjam, ko je prišla Vaša stranka pred toliko in toliko leti v deželnem odboru na krmilo, da ste odstavili vse napredne zastopnike v cestnih odborih in okrajnih šolskih svetih in še celo notar Globočnik ni našel milosti v Vaših očeh, da bi ga bili zopet poklicali v okrajni šolski svet Kranjski. Vaša stranka sama, gospoda, je tako postopala in povsod na svetu se tako postopa. To je v politiki ležeče.

Kar se pa tiče napadov na mojo osebo, mi bo dr. Šusteršič in morda dr. Brejc tudi verjel, da mi niti za trenutek ne bodo vzeli spanja. (Klici na levi: — Rufe links: «O pač!» — Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: «Le spite vseh 24 ur na dan!») Vi boste pa doživeli, da ne bom toliko spal, ampak v noči, ko vsak človek spi, mi taki napadi ne bodo jemali niti minute spanja.

Že gospod deželni glavar je naglašal, da je treba razločevati med menoj kot deželnim odbornikom in med menoj kot politikom. Ker se končno ne more trditi, da je dr. Šusteršič jedina oseba, ki sme agitirati, ampak si to pravico lahko prisvajajo tudi drugi ljudje, se lahko zgodi, da stopi v volilno agitacijo človek, ki je slučajno deželni odbornik. Da je pa v tem slučaju osebo ločiti od deželnega odbora, to je čisto jasno, in nekoliko zavijanja — da ne rabim hujšega izraza — pač kaže ravno to, da je dr. Šusteršič, ki je hotel nezaupnost izreči deželnemu odboru, oziroma njega večini — včasih mu sicer tudi manjšina ni po volji (Veselost v središču. — Heiterkeit im Zentrum. — Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: «Protestujem proti temu!») — zamešal tisto, kar sem počenjal kot agitator s tem, kar počenjam kot ud v deželnem odboru. To po mojem mnenju ni bilo pošteno. Sicer bi pa tudi mi lahko marsikaj povedali in če bi vsako besedo lovili, ki jo Vi izpregovorite ob času volilne agitacije, ustvarjali bi lahko najkrutejše obtožbe proti Vam. Po mojem mnenju je torej to slabo orožje, s katerim nas napadate, in če boste vsako besedo, ki se je izgovorila pri agitacijah, vlačili v to zbornico, boste končno postali — ne rečem otročji, ampak naravnost pomilovanja vredni. (Klici na levi: — Rufe links: «Ni vse res, kar govorite, si tudi izmišljujete!») Jedno pa je gotovo: Ako je v politiki kaj poštenja, doktor Šusteršič me tega poštenja ne bo učil. (Odobrovanje v središču. — Beifall im Zentrum. — Poslanec doktor Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: «Vi denar, 2000 gold. na leto, jemljete, jaz sem ga pa dal! Sram Vas bodi!»)

Deželni glavar:

Gospod poslanec Hribar ima besedo.

Poslanec Hribar:

Visoka zbornica! Po besedah, katere je v začetku današnje seje izpregovoril prečastiti gospod deželni glavar, bi bil vse kaj drugega pričakoval, kakor tak nastop, s katerim se je vpeljal v to visoko zbornico

voditelj katoliško-narodne stranke gospod dr. Šusteršič. Jaz mislim, če se je v poslednjih šestih letih, dasiravno je stranka, kateri on načeluje, bila v tej visoki zbornici v manjšino potisnjena, vendar moglo ž njo izhajati pošteno in tako, da se nikdar niso uprizarjali taki škandalozni prizori kakor danes, da bi gospod poslanec dr. Šusteršič, ko bi le količkaj dobre volje imel za resno delovanje, danes ne bil dal povoda do nastopov, kakršne je izzval s svojim govorom. Gospod poslanec dr. Šusteršič se je oglasil k točki dnevnega reda, ko se ima razpravljati budgetni provizorij. Mislil sem, da bode, ker je dejal, da nima zaupanja do večine deželne odbora, navajal konkretne slučaje, o katerih pravi, da se je z deželnim denarjem gospodarilo nepravilno. Ali, gospoda moja, vkljub temu, da je ta veliki gromovnik v tesni zvezi s sv. Duhom, kakor je nekdam sam dejal (Smeh v središču in ugovarjanje na levi. — *Gelächter im Zentrum und Widerspruch links.* — Poslanec dr. Šusteršič: — *Abgeordneter Dr. Šusteršič:* «Stare babe! Oslarija! To je za stare babe preneumno!») Prosim, jaz samo konstatujem, da se mi izraz «oslarija» ne zdi parlamentaren, konstatujem pa tudi, da je gospod dr. Šusteršič te besede, katere sem prej izrekel, res v Ribnici izgovoril. Ali je govoril pred samimi babami, ne vem; vem pa, da je njegovo glasilo pisalo, da je govoril pred velikim zborom zavednih katoliških mož. (Smeh v središču in ugovarjanje na levi. — *Gelächter im Zentrum und Widerspruch links.* — Poslanec Dr. Brejc: — *Abgeordneter Dr. Brejc:* — «Pa ne v tej zvezi!») Jaz konstatujem torej, da ga je njegov sv. Duh temeljito pustil na cedilu, kajti namesto da bi bil navedel iz gospodarstva deželne odbora v pretekli šestletni dobi kaj konkretnih slučajev, se je postavil samo na stališče, češ, da se je z deželnim denarjem slabo gospodarilo, ker se v okrajne šolske svete in cestne odbore niso pošiljali pristaši njegove stranke, marveč taki možje, pri katerih se je gledalo le na strankarstvo in ne na sposobnost. Že neposredni moj predgovornik gospod dr. Tavčar je opomnil, da je nasprotna stranka v Kranju notarja Globočnika, o katerem pač nihče ne more trditi, da ni imel sposobnosti, biti člen okrajnega šolskega sveta, vrgla iz tega šolskega sveta in volila vanj člana, ki je imel veliko manjšo šolsko izobrazbo. Toda zaradi tega se nisem oglasil k besedi, ampak zato, ker se mi zdi skrajno pregrešno in predrzno, ako se kdo upa trditi, da deželni odbor gospodaril večinoma s klerikalnim denarjem. To je naravnost največji brezmiselj, kateri more biti, in jaz, gospoda moja, opozarjam na to, da, če gospod poslanec dr. Šusteršič misli, da je tisti denar, katerega plačujejo volilci poslancev katoliško-narodne stranke, klerikalen, mi lahko rečemo, da je pa ves drugi denar — dasiravno nerad delam take razlike —, ki ga plačujejo liberalno veleposestvo in liberalci, liberalen. Če si pa na tej podlagi ogledamo stvar natančneje, potem takoj vidimo, kakšna neumna bahavost je, če se pravi, da je deželni denar večinoma klerikalen in da ima s tem klerikalnim denarjem opraviti deželni odbor. Poglejte, koliko plačuje Ljubljana davkov (Poslanec dr. Brejc: — *Abgeordneter Dr. Brejc:* «Ljubljana ni vsa liberalna! Komaj tretjina je liberalna!»). Gospod dr. Brejc pač dobro ve, kake so razmere v Ljubljani.

Ako hoče samega sebe slepiti, prosto mu je; jaz pa vem, da je tako, kakor sem dejal, in to se je tudi pri volitvah pokazalo. (Poslanec dr. Brejc: — *Abgeordneter Dr. Brejc:* «Volitve iz splošne kurije kažejo nasprotno!»). Pri volitvah iz splošne kurije so volili taki, ki večinoma nobenega davka ne plačujejo. (Poslanec dr. Brejc: — *Abgeordneter Dr. Brejc:* «Plačujejo indirektni davek!»). Gospoda moja, če tedaj preudarite, koliko plačujejo davka Ljubljana in druga mesta v deželi, koliko veleposestniki, veliki obrtniki in velika trgovina, potem takoj vidite, da je trditev voditelja katoliško-narodne stranke jako nesrečna in namenjena samo v to, da se ž njo slepi nerazsodna masa, na katero se on in njegova stranka opira.

Samo to sem danes hotel konstatovati, da se ne bo reklo, da je taka trditev v visoki zbornici ostala brez odgovora (Poslanec dr. Šusteršič: — *Abgeordneter Dr. Šusteršič:* «Kar ni za banko Slavijo, pa je nerazsodno!»). Pustite banko «Slavijo» pri miru; jaz bi Vam lahko povedal kaj o zavarovalnici «Unio Catholica», katere pisarno so danes ob desetih uradno zaprli (Klici na levi: — *Rufe links:* «Nimamo nič ž njo opraviti!»), ker je sleparila in bilance ponarejala.

Gospod tovariš dr. Šusteršič bo prav storil, ako o «Slaviji» ne govori, sicer začnem govoriti o njegovi zavarovalnici (Klici na levi: — *Rufe links:* «Katera pa je ta?»), o «Vzajemni zavarovalnici v Ljubljani» in o «Unio Catholica» in bo on slišal marsikaj. Pa to končno ne spada sem . . .

Deželni glavar:

Jaz protestujem proti temu, da se take reči, ki ne spadajo k stvari, tukaj na dan spravljajo, in prosim gospoda govornika držati se stvari.

Poslanec Hribar:

(nadaljuje — fortjahrend)

Pri tej priliki samo še konstatujem, da je gospod poslanec dr. Šusteršič, ako se je pri njegovem govoru kaj vmes klicalo, bil strašno nervozen ter je takoj komedijantsko vprašal: «Gospod deželni glavar, ali imam jaz besedo», a on neprenehoma moti vsakega govornika, tako, da bi še svojega govora ne mogel končati, ako bi hotel na vse njegove medklice odgovarjati. (Poslanec dr. Šusteršič: — *Abgeordneter Dr. Šusteršič:* «Zakaj me pa osobno izzivate?») Poglejte, že zopet govori, pa imam jaz kot govornik besedo! (Smeh v središču. — *Gelächter im Zentrum.* — Poslanec dr. Šusteršič: — *Abgeordneter Dr. Šusteršič:* «Govoril bom, kolikor se mi bo ljubilo!»).

Torej ne bom dalje govoril. Opozorim le še na to, da se je iz velike akcije katoliško-narodne stranke, iz gore, katero je privlekel v to dvorano, rodila samo majhna in smešna miška, in s temi besedami zaključujem. (Odobranje v središču in smeh na levi. — *Beifall im Zentrum und Gelächter links.*)

Poslanec dr. Tavčar:

Predlagam konec debate! (Klici na levi: — *Rufe links:* «Čujte! Boje se debate!»)

Deželni glavar:

Predlagal se je konec debate.

Prosim gospode poslance, ki pritrjujejo temu predlogu, da izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Konec debate je sprejet.

Tu moram obžalovati besedo «oslarija», ki je padla med zadnjim govorom, in bi moral gospoda poslanca, če je bil njegov namen, s tem reči, da so besede gospoda poslanca Hribarja «oslarija», poklicati k redu, kajti kaj takega ne morem dopustiti nobenemu poslancu.

Vprašam gospoda poslanca dr. Šusteršiča, ali je morda to drugače mislil?

Poslanec dr. Šusteršič:

Jaz sem hotel reči, da naj gospod poslanec Hribar tiste oslarije, katere so se meni v «Slovenskem Narodu» očitale, ne vlačí sem. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: «Saj se je to v «Slovincu» čitalo, ne v «Slovenskem Narodu».)

Sicer pa prosim besede za faktučni popravek.

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Šusteršič ima besedo za faktučni popravek.

Poslanec dr. Šusteršič

Pred vsem moram svoje obžalovanje izreči, da se je večina zbornice izrekla za konec debate, ker nam vsled tega ni več mogoče, priti do besede. Ob enem bi pa pri tej priliki večini svetoval, da več ne prihaja s takimi atentati na govorniško svobodo v tej zbornici. (Odobranje na levi. — Beifall links.)

Nasproti gospodu deželnemu predsedniku ekselenci baronu Heinu moram dejansko popravljeni sledeče:

To je popolnoma istina, da sem bil jaz tega mnenja, da je to zasedanje, čegar namen je samo dovolitev provizorija, nepotrebno, ker se itak ve, da bo provizorij dovoljen, in torej je bilo nepotrebno, deželi pripravljati nepotrebne troške. Zato sem bil jaz za to, da se, če že mora biti provizorij, v tem slučaju napravi provizorij po tistem sicer v mnogih deželah običajnem potu, da vlada na prošnjo deželnega odbora predloži Njegovemu Veličanstvu provizorij. To pa — in to konstatujem — ni v nobenem nasprotju s tem, kar sem jaz izrekel, ker jaz nisem zahteval, da mora biti zborovanje za to, da se provizorij sklene, temveč zahteval, da se imajo deželni zbori pravočasno sklicati, da se morejo deželni proračuni pravočasno sklepati, in v tem oziru popravljam izvajanja ekselence gospoda barona Heina.

Dalje njegovim izvajanjem nasproti tudi dejansko konstatujem, da parlamentarne razmere niso čisto nič ovirale, da bi centralna vlada sklicala deželne zборе. To je vendar centralna vlada že zdavno vedela, da s tem parlamentom ne pride nikamor naprej. Naj ga torej pošlje domov in naj oktroira narodom, kar si

žele: — splošno in enako volilno pravico. (Burno odobranje in ploskanje na levi in na galeriji. — Stürmischer Beifall und Händeklatschen links und auf der Galerie. — Ropot v središču in klici: — Lärm im Zentrum und Rufe: «Galerija naj se izprazni!»)

Deželni glavar:

(pozvoni — daß Glockenzeichen gebend)

Prosim za mir na galeriji!

Poslanec dr. Šusteršič:

(nadaljuje — fortfahrend)

To naj bo torej povedano in dejansko popravljeno gospodu deželnemu predsedniku nasproti.

Nasproti gospodu predgovorniku dr. Tavčarju nimam drugega popravljeni, nego dejansko konstatujem, da on na očitane, da je javno deklariral pristranost deželnega odbora in deželnega zbora, ni vedel nobenega ugovora, ampak da je v vseh svojih izvajanjih samo dokazoval, da deželni odbor in deželni zbor morata biti pristranska (Ugovori v središču in veselost na levi. — Widerspruch im Zentrum und Heiterkeit links.) Sicer pa z zadovoljstvom jemljem na znanje in konstatujem tudi to dejansko, da se je gospod dr. Tavčar tudi nekako opravičeval in rekel, da je tako govoril pač v volilni borbi, ampak da je v deželnem odboru popolnoma nepristranski. Mi bomo torej zasledovali njegova pota in bomo potem tukaj dr. Tavčarjevi sodniki.

Nadalje je gospod poslanec Hribar govoril o škandaloznih prizorih. Ja, gospoda moja, — in tukaj zopet dejansko konstatujem — kaj pa je bolj škandalozno, to, če plačani deželni odbornik, za nepristransko delo plačani deželni odbornik vpije: «Liberalcem groš, klerikalcem pa knof», ali pa to, da deželni poslanec kaj takega, kar je res škandal, po svojej vesti in dolžnosti kot zastopnik ljudstva tukaj na edino pristojnem mestu graja in ožigosa?! (Burno odobranje na levi. — Stürmischer Beifall links.) Jaz mislim, da je škandal iskati povsod drugod, kakor pa pri nas. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: «Gospod deželni glavar, škandal je čudna beseda!»)

Ker se je na tako umeten način prestrigla beseda katoliško-narodni stranki, zato ne bom nadalje govoril, ker bi bilo sicer mogoče, da bi gospod deželni glavar, vršec svojo dolžnost, rekel, da presegam okvir dejanskega popravka, in zato sklepam, gospodi od nasprotne strani pa samo še kličem: A rivederci! (Burno odobranje in ploskanje na levi. — Stürmischer Beifall und Händeklatschen links.)

Deželni glavar:

Gospod poročevalec Grasselli ima besedo.

Poročevalec Grasselli:

In merito se k predlogom deželnega odbora ni nihče oglasil, ki bi bil govoril proti predlogom, nasprotno, opozicijska stranka je celo izrečno naglašala

da ne bo glasovala proti provizoriju. Glede na to bi jaz s stališča kot poročevalec ne imel prav za prav nič več omeniti, vendar pa mi bodi dovoljeno, ozreti se na nekatere besede, in sicer besede, ki so padle od nasprotnne stranke.

Govornik te nasprotnne stranke je po vsej pravici rekel, da je votiranje provizorija v navadnih parlamentarnih razmerah vprašanje zaupanja in nezaupanja, in z vso svečanostjo je izrekel, da nima do večine sedanjega deželnega odbora nobenega zaupanja, nasprotno, da ima popolno nezaupanje. (Poslanec doktor Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: «Cela stranka!») Vi govorite v ime cele stranke in jaz tudi lahko govorim o Vas kot govorniku stranke.

Toda, gospoda moja, temu se ni čuditi, da ta stranka nima zaupanja do večine deželnega odbora, tega tudi nihče ne zahteva, to bi bilo vendar preveč (Smeh in ploskanje na levi — Gelächter und Handclatschen links) in toliko krščanske ljubezni ti gospodje nimajo.

Gospodje so seveda večini deželnega odbora očitali, da izkorišča svoje položaje v strankarske koristi. V kolikor se to tiče politične strani, gospoda moja, se to očitane prav lahko v žep vtakne, kajti, gospoda moja, to ravno obžalujete Vi, da nimate večine v deželnem odboru, da bi Vi za svoje politične koristi izkoriščali deželni odbor. (Pritrjevanje v središču in ugovori na levi. — Zustimmung im Zentrum und Widerspruch links. — Poslanec dr. Brejc: — Abgeordneter Dr. Brejc: «Kdaj smo to hoteli?») Vsaj še prilike niste imeli! Bodite no tiho, mladeniči! (Velik hrup na levi. — Großer Lärm links. — Poslanec dr. Brejc: — Abgeordneter Dr. Brejc: «Sivo brado imate, pa take budalosti govorite! Sram Vas bodi!») Jaz imam besedo in Vi priznate, da bi radi bili v deželnem odboru v večini, če bi mogli biti. (Hrup se nadaljuje. — Andauernder Lärm. — Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: «Boste že še videli, kaj bo ljudstvo reklo!»)

Deželni glavar:

(zvoni — die Glocke schwingend)

Prosim za mir! (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: «Šusteršič naj se ven vrže!» — Poslanec dr. Brejc: — Abgeordneter Dr. Brejc: «Tega ne doživite, prej bo Vas zadela velika kap!»)

Poročevalec Grasselli:

(nadaljuje — fortfahrend)

Torej toliko glede politike. Druga stvar pa je, kar se je o denarju tukaj govorilo. Kar se pa tega tiče, moram pač z vso odločnostjo ugovarjati temu, da bi deželnega odbora večina izkoriščala svoj položaj v to, da bi na pristranski način uporabljala deželni denar. Gospod poslanec dr. Šusteršič se je v tem oziru poslužil precej nevarnega orožja, ki je podobno nožu, ki reže na dve strani. On je trdil, da večina v deželnem odboru gospodari z, večinoma klerikalnim denarjem in da ona tudi nekaj tega denarja dobiva.

Ali je sploh ta pasus bil jako okusen, to vprašanje prepuščam v rešitev razsodnosti visokega deželnega zbora in razsodnosti vsega slovenskega naroda. (Klici na levi: — Rufe links: «Kaj boste o okusu Vi govorili!» — Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: «Bodite pri miru z vašimi umazanimi rokami! Testamente hodite delat po deželi!»)

Deželni glavar:

(pozvoni — daß Glockenzeichen gebend)

Prosim za mir!

Poročevalec Grasselli:

(nadaljuje — fortfahrend)

Gospod govornik nasprotnne stranke je tudi izrekel svoje začudenje pri tej priliki, da večina deželnega odbora ni ugovarjala nekaterim besedam, ki jih je baje izgovoril neki član večine tega deželnega odbora. Prvič je bilo to, kakor je naglašal že tovariš dr. Tavčar, popolnoma nepotrebno, ker to ne spada v delovanje deželnega odbora, pretresati, kar kak posamezen gospod, če je tudi član deželnega odbora, govori pri kakem volilnem zboru ali drugod, kjer je zbranih več ljudi, ampak jaz le ponavljam, da deželni odbor ni imel nobenega povoda, ugovarjati proti temu, ker ima dobro vest, da je zmerom pošteno in nepristransko z deželnim denarjem gospodaril in ni gledal, ali kaj dá tej ali oni občini ali temu ali onemu, in torej bi vsako opravičevanje v tem oziru dalo le povod domnevanju, da ima slabo vest. (Poslanec ekscelenca baron Schwegel: — Abgeordneter Excellenz Freiherr v. Schwegel: «Ganz richtig!»)

Gospod predgovornik nasprotnne stranke je nasled izrekel, da se bodo gospodje njegove stranke ali da se bo njegova stranka držala mirnega in stvarnega delovanja v tem deželnem zboru in da bode le prisiljena nastopila pota brezobzirne opozicije. Jaz mislim, da jej bode prilika, taka pota nastopiti, pač prihranjena. Silil je k takim nastopom ne bo nihče, dokazala je pa že danes, da tudi neprisiljena stopi na taka pota, kakršnih dosedaj deželni zbor Kranjski ni bil vaju hoditi. (Odobrovanje v središču. — Beifall im Zentrum.)

V ostalem priporočam, da visoka zbornica sprejme predloge deželnega odbora tičeče se budgetnega provizorija.

Deželni glavar:

Preidimo v nadrobno razpravo.

Prosim gospoda poročevalca, da prečita posamezne predloge.

Poročevalec Grasselli:

(bere — liest)

«Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

I. V pokritje primanjkljajev pri deželnem zakladu naj se pobirajo od 1. januarja leta 1902. do onega časa, ko se deželni proračun za leto 1902. končno veljavno določi, sledeče deželne priklade:

1.) 40% na doklada na užitnino od vina, vinskega in sadnega mošta ter od mesa.

Der hohe Landtag wolle beschließen:

I. Zur Bedeckung der Abgänge beim Landesfonde sind vom 1. Jänner 1902 an bis zur endgültigen Feststellung des Landesvoranschlages für das Jahr 1902 nachstehende Landesumlagen einzuhoben:

1.) Ein 40% iger Zuschlag zur Verzehrungssteuer vom Wein, Wein- und Obstmost sowie vom Fleisch.»

(Obvelja. — Angenommen.)

2.) Samostojna deželna naklada od porabljenega piva po 2 K od hektolitra.

2.) Eine selbständige Landesauflage auf den Bierverbrauch mit 2 K per Hektoliter.»

(Obvelja. — Angenommen.)

3.) 40% na doklada na vse direktne davke izvzemši osebni dohodninski davke.

3.) Ein 40% iger Zuschlag auf alle direkten Steuern mit Ausnahme der Personaleinkommensteuer.»

(Obvelja. — Angenommen.)

«II. Deželnemu odboru se naroča, da pridobi sklepu pod I. Najvišje odobrenje.

II. Der Landesausschuß wird beauftragt, dem Beschlusse sub I. die Allerhöchste Genehmigung zu erwirken.»

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlagam, da se o teh predlogih takoj glasuje tudi v celoti.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec predlaga tretje branje.

Ako ni ugovora proti temu, da se tretje branje že takoj sedaj izvrši —

(Ni ugovora. — Es erfolgt kein Widerspruch.)

torej prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo ravnokar v drugem branju sprejetim predlogom v celoti, izvolijo vstati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlogi so v celoti sprejeti.

Ker smo sedaj obravnavali nujni predlog, še ni prišla na vrsto točka:

3. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.

3. Mitteilungen des Landtagspräsidiums.

Tukaj moram naznaniti, da je c. kr. deželno predsedništvo povabilo deželni zbor, da voli namesto izstopivšega gospoda Dr. Majarona kot člana in pa namestnikov Antona Belca v Št. Vidu in Petra Strela v Ljubljani novega člana, oziroma nova namestnika v pridobninsko deželno komisijo in ravnokar namestu umrlega notarja Ivana Gogole novega člana v prizivno komisijo za osebno dohodnino. Ker se bo tako seja prikinila, se bodo gospodje tedaj lahko dogovorili glede teh volitev.

Glede daljnih dveh točk:

4. Volitev dveh rediteljev.

4. Wahl zweier Ordner.

in

5. Volitev dveh verifikatorjev.

5. Wahl zweier Verifikatoren.

si usojam vprašati visoko zbornico, ali naj bi se ti dve volitvi izvršili po listkih, ali pa bo kdo gospodov poslancev morda, kakor je bilo doslej običajno, stavil predlog, da se reditelja in verifikatorja izvolita per acclamationem?

Abgeordneter Excellenz Freiherr v. Schwegel:

Ich würde mir vorzuschlagen erlauben, daß die Punkte 3 und 4 der Tagesordnung erst nach der Unterbrechung der Sitzung vorgenommen würden, da es wünschenswert erscheint, sich vorher über die Wahl der betreffenden Funktionäre zu verständigen.

Deželni glavar:

Torej pride volitev dveh verifikatorjev in ravnokar volitev dveh rediteljev šele pozneje na vrsto.

Točka:

7. Priloga 15. Poročilo deželnega odbora o novih splošnih volitvah za deželni zbor vojvodine Kranjske.

7. Beilage 15. Bericht des Landesausschusses, betreffend die neuen allgemeinen Wahlen für den Landtag des Herzogtums Krain

Ker danes ne kaže, voliti odseka za presojo novih volitev za deželni zbor, mislim, da se visoka zbornica s tem strinja, da se bo to poročilo izročilo verifikacijskemu odseku, ki se bo volil v eni prihodnjih sej.

Ako ni ugovora (Nihče ne ugovarja. — Es erfolgt kein Widerspruch), je torej tudi ta točka dnevnega reda rešena.

K besedi se je oglasil gospod poslanec ekszellenca baron Schwegel.

Abgeordneter Excellenz Freiherr von Schwegel:

Hohes Haus! Im Einvernehmen aller drei Parteien dieses hohen Hauses habe ich die Ehre, dem hohen Landtage einen Dringlichkeitsantrag zur Annahme zu empfehlen und obliegt es mir in erster Reihe, die Dringlichkeit zu begründen, welche sich aus dem Inhalte des Antrages selbst sofort ergeben wird.

Der Antrag, der, wie gesagt, im Namen aller drei Parteien des hohen Hauses gestellt wird, lautet (here — liest):

«Der hohe Landtag wolle beschließen:

1.) Der Landesauschuß wird ermächtigt, den Betrag von 60.000 K als Beitrag des Landes Krain zur Herstellung der durch die Karawanken und durch die Wochein zu führenden Eisenbahnverbindung mit Triest der k. k. Regierung mit der Bestimmung zur Verfügung zu stellen, daß dieser Betrag für den Ausbau der zum Zwecke des Bahnbaues im Bačatale und im anstoßenden Tunnel dringend erforderlichen Zufahrtsstraße von Bischoflack über Eisnern bis zur Landesgrenze bei Petrovo brdo und zum Anschlusse nach Podbrdo verwendet werde.

2.) Die Auszahlung dieses Beitrages hat aus dem Landesfonde in fünf Jahresraten und unter den zwischen dem k. k. Eisenbahnministerium und dem Landesauschusse zu vereinbarenden Modalitäten zu erfolgen.

3.) Der Landesauschuß wird beauftragt, auch die Interessenten längs des neuen Straßenzuges zu entsprechenden Beitragsleistungen für diesen Straßenbau nachdrücklichst aufzufordern.

4.) Nach Fertigstellung dieser Straße sind behufs Kategorisierung derselben als Landesstraße dem Landtage die erforderlichen Anträge zu unterbreiten.

Schwegel, Dr. Šusteršič, Langer, Dr. Ferjančič
Dr. Iv. Tavčar, Barbo.»

Angeregt wurde diese Angelegenheit infolge des dringenden Wunsches der hohen Regierung, welche darauf hinweist, daß die Fortsetzung dieses Bahnbaues im Bačatale und speziell die Tunnelbauten an der Südseite des Wocheiner Tales wesentlich von der Herstellung einer allen Bedürfnissen entsprechenden Zufahrtsstraße abhängig sind, da der Bahnbau in keiner Weise sistiert werden darf, wenn nicht nachteilige Folgen finanzieller Natur sich ergeben sollen, und da die Herstellung der Straße ohnehin schon an und für sich gewiß einen längeren Zeitraum in Anspruch nehmen wird, so ergibt sich die Dringlichkeit dieses Antrages schon aus der Natur der Sache selbst und aus der Notwendigkeit dieser Straßenherstellung. Es muß entweder sofort gebaut werden, wenn die Straße ihrem Zwecke entsprechen soll, und nur unter dieser Bedingung ist von Seite des Staates ein Beitrag zu erwarten, oder der Straßenbau kommt, wenn der Gegenstand nicht als ein dringlicher behandelt wird, überhaupt nicht zustande.

Aus diesem Grunde ist es erwünscht, daß der vorliegende Antrag von Seite des hohen Landtages sofort in Verhandlung gezogen werde. Falls also die Dringlichkeit anerkannt wird, so bitte ich das hohe Haus weiters zu gestatten, daß sich daran gleich die meritorische Verhandlung sowie die Beschlußfassung über den Antrag anschließe.

Deželni glavar:

Gospodje poslanci, ki so za nujnost tega predloga, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Nujnost je sprejeta. Kar se tiče meritoričnega utemeljevanja, se bo isto izvršilo po prekinjenju seje.

Sedaj prekinem sejo ter naznanjam, da se bo ista nadaljevala ob 3. uri danes.

Seja prestane ob 1. uri in se nadaljuje ob 3. uri 30 minut popoldne. — Die Sitzung wird um 1 Uhr unterbrochen und um 3 Uhr 30 Minuten nachmittags wieder aufgenommen.)

Deželni glavar:

(Pozvoni — Das Glockenzeichen gebend)

Seja se nadaljuje.

Der Herr Abgeordnete Excellenz Baron Schwegel hat das Wort zur meritorischen Begründung des heute gestellten Dringlichkeitsantrages.

Abgeordneter Excellenz Freiherr von Schwegel:

Hohes Haus! Es ist den Herren noch allen aus den Verhandlungen über die zweite Verbindungsbahn mit Triest, die vor Jahren das allgemeine Interesse in Anspruch nahmen, bekannt, daß in dem betreffenden Gesetze auch eine Bestimmung enthalten ist, im Sinne welcher die Regierung verpflichtet ist, von den Interessenten oder interessierten Ländern für den Ausbau dieser zweiten Verbindungsbahn Beiträge in Anspruch zu nehmen. Im Sinne dieser Bestimmung hat sich denn auch die Regierung an das Land Krain mit der Anforderung gewendet, einen derartigen Beitrag zum Ausbau der gedachten Bahn zu leisten.

Diese Anforderung ist wiederholt erneuert worden, ohne daß der Landesauschuß bisher in der Lage gewesen wäre, den in dieser Beziehung seitens der Regierung ausgesprochenen Wünschen zu entsprechen.

Auch hier im hohen Hause ist schon wiederholt darauf hingewiesen worden, daß die finanzielle Lage des Landes ein namhaftes Opfer in keiner Weise zulasse. Diese finanzielle Lage, meine Herren, hat sich seit jener Zeit nicht gebessert. Wenn auch die heutigen Ausführungen des Herrn Landeshauptmannes darauf hingewiesen haben, daß in mancher Beziehung die Steuerträger nicht zu größeren Umlagen herangezogen zu werden brauchten, so dürfen wir doch nicht übersehen, daß wir angesichts der schweren finanziellen Lage, unter welcher wir zu leiden haben, bis jetzt verhindert waren, viele der wichtigsten Investitionen und andere Einrichtungen, welche das Land braucht, durchzuführen. Nicht derjenige, meine Herren, ist reich, der nichts tut, sondern der ist reich, der für die notwendigen Bedürfnisse alles erforderliche zu leisten imstande ist. Wenn wir an die Ausgestaltung unserer Wohltätigkeitsanstalten denken, an die wesentlichen Beiträge, die wir für die Ausgestaltung der Kommunikationsmittel, die Pflege der Landwirtschaft aufzubringen haben, wenn wir an den Meliorationsfond, den wir zu kreieren haben und an eine ganze Reihe anderer natürlicher Anforderungen, für die wir aufzukommen haben, denken, kurz an Dinge, die alle die Mittel des Landes in einem ganz außerordentlichen Maße in Anspruch nehmen werden, so erscheint es sofort klar, daß wir tatsächlich nicht in der Lage waren, für alle Einrichtungen vorzusorgen, welche nach manchen Richtungen zur Hebung des kulturellen und wirtschaftlichen Fortschrittes

des Landes unerlässlich wären. Das traurigste Exempel für unsere Armut, meine Herren, liegt in dem Umstande, daß Krain infolge mangelhafter wirtschaftlicher Bedingungen des Fortkommens an zweiter Stelle unter den Provinzen des Kaiserreiches steht, welche wegen der Auswanderung keine oder doch eine nur kaum nennenswerte Volksvermehrung aufzuweisen haben; das ist eine ernste Mahnung, daß alles mögliche geschehen müsse zur Hebung des Volkswohlstandes, hiezu aber werden wir große und bedeutende Mittel in Anspruch zu nehmen haben und ich wünsche aufrichtig, daß wir diese Mittel auch finden.

Aus diesem Grunde waren wir auch bisher nicht in der Lage, der Aufforderung der Regierung hinsichtlich eines Beitrages für die Durchführung eines Werkes, wie das der Herstellung der zweiten Eisenbahnverbindung mit Triest, zu entsprechen, weil wir tatsächlich den Beweis erbringen konnten, daß wir finanziell nicht günstig gestellt sind. Heute jedoch befinden wir uns einer Angelegenheit gegenüber, welche es uns ermöglichen wird, in dieser Beziehung dem berechtigten Wunsche der Regierung zu entsprechen. Ich habe mir schon bei der Begründung der Dringlichkeit des Antrages darauf hinzuweisen erlaubt, daß es sich hier um die Anlage eines Verkehrsmittels handelt, welches eine wesentliche und notwendige Bedingung für die Durchführung des Baues der zweiten Verbindungsbahn mit Triest ist, um die Anlage einer zweckentsprechenden Zufahrtsstraße vom Süden des Wocheiner Tunnels durch das Bačatal. Meine Herren, Sie kennen die lokalen Verhältnisse gewiß alle sehr genau und wissen, daß das Bačatal ein sehr unwirtschaftliches Tal ist, wo für Kommunikationen bisher so gut wie gar nichts geschehen ist. Nun handelt es sich aber um die Zufuhr großer Maschinen für den Tunnelbau und von Materialien für den Eisenbahnbau überhaupt, welche selbst auf guten Wegen nur mit großen Kosten vor sich gehen kann, auf so unwegsamem Terrain aber, wie es das Bačatal repräsentiert, geradezu eine Unmöglichkeit ist. Die Staatsbahn, welche den Frachtenverkehr im Regiewege besorgt, muß denselben wenigstens von Laibach an auf eine Privatbahn leiten, welche denselben bis Görz besorgt, von dort findet derselbe bis Santa Lucia per Aze statt, von da ab aber beginnt für den Verkehr ein wahrer Passionsweg. Aus diesem Grunde hat die Regierung mit Recht das Augenmerk darauf gelenkt, daß die Herstellung einer Verbindung durch das Selzachtal nach Podbrdo eine dringende Angelegenheit ist. Diese Angelegenheit ist schon früher als eine dringende und namentlich auch aus strategischen Gründen wichtige bezeichnet worden und tatsächlich ist dieselbe auch so wichtig, daß darüber schon in früheren Jahren ernste Verhandlungen geführt wurden und daß die Regierung schon damals für die Durchführung derselben Beiträge ins Auge gefaßt hat, welche den Betrag von 100.000 K überstiegen. Die strategischen Rücksichten, meine Herren, mögen ja von dem Momente an, wo die Bahn ausgebaut wird, allerdings etwas in den Hintergrund treten, obwohl dies ganz nie der Fall sein wird, denn die Eisenbahnen — ich bin kein Strategie, aber jeder sieht dies ein — unterliegen immer gewissen Fährlichkeiten, welche gewöhnliche Straßen leicht zu überwinden imstande sind; aber abgesehen von den strategischen Rücksichten ist nicht zu verkennen, daß hier auch ein gewisses wirtschaftliches Interesse zweifacher Natur

mitspielt. An und für sich ist es für das Selzacher Tal nahezu bis Bischoflack ein wirtschaftliches Interesse, mit der Station der Staatsbahnen in Podbrdo durch eine zweckmäßige Straße verbunden zu sein, wodurch für die Bodenprodukte günstigere Ausführungsbedingungen geschaffen würden, als auf anderem Wege. Insbesondere ist es aber auch wünschenswert, daß für die Zeit des Bahnbaues, welcher vier bis fünf Jahre in Anspruch nehmen wird, der Verkehr auf diese Strecke geleitet wird, was die Gegend außerordentlich befruchten würde, denn wo es einen regen Verkehr gibt, dort ergeben sich von selbst auch andere Bedingungen der Prosperität, und es ist dem Selzacher Tale, Eisern und Jarz eine günstigere Zukunft, als es die Gegenwart ist, gewiß nur zu wünschen.

Aus diesem Grunde, meine Herren, ist es wünschenswert, daß wir der bezüglichen Anregung der Regierung entsprechen. Diese Anregung geht dahin, daß diese Straße, welche bis Jalilog als Bezirksstraße und von da bis Petrovobrdó als Landesstraße gedacht ist, unter außerordentlichen Modalitäten ausgebaut werde — unter der Voraussetzung, daß der Anschluß von Petrovobrdó bis Podbrdo auf küstenländischem Gebiete in gleicher Weise durchgeführt werde. Wir können die Beitragsleistung, die in diesem Falle beansprucht wird, als Beitragsleistung zum Zwecke der Durchführung der zweiten Verbindung mit Triest bezeichnen. Es ist dies tatsächlich ein derartiger Beitrag, wie denn auch andere Länder, Kärnten speziell, ihre Beiträge in ähnlicher Weise verbunden haben mit Zwecken, die auch anderen Landesinteressen dienen. Weil aber vom Ministerium des Innern, insoweit es sich um das gesamtstaatliche Interesse handelt, und auf der anderen Seite vom Eisenbahnministerium, soweit es sich um den Ausbau des Tunnels handelt, für den gedachten Straßenbau Beiträge gefordert werden, so erscheint es wünschenswert, daß das Land diese Gelegenheit benützt und den Bau mit einem entsprechenden Beitrage unterstützt. Dieser Beitrag ist von der Regierung mit 100.000 K bezeichnet worden. Unsere Mittel sind bescheiden, und wenn wir diesen Beitrag von 100.000 K in Übereinstimmung zwischen allen Parteien des hohen Hauses als zu hoch gegriffen bezeichnen und uns mit dem geringeren Betrage von 60.000 K bescheiden, so ist nichtsdestoweniger der Beitrag, den wir zu leisten haben, nicht geringer anzuschlagen als 100.000 K aus dem einfachen Grunde, weil wir uns verpflichten, diese Straße im gegebenen Momente als Landesstraße in Betrieb zu erhalten, womit dann mindestens der gleiche Betrag erreicht erscheint. Wir wollen aber noch weiter gehen und, um die Intentionen der Regierung zu fördern, auch mit allem uns zugebote stehenden Einflusse dahin wirken, daß die Interessenten zu noch weiter gehenden Beiträgen herangezogen werden. Diese Beiträge können verschiedener Natur sein. Wir können mit Beiträgen in barem Gelde rechnen, weil es ja tatsächlich Interessenten gibt, denen aus dieser Linie außerordentliche Vorteile erwachsen werden, dann aber auch mit Beiträgen anderer Art, wobei es sich nicht um große Opfer handelt, die sich die beteiligten Gemeinden auferlegen müßten, andererseits aber dadurch doch das Werk selbst wesentlich gefördert werden könnte. Es würde sich da z. B. darum handeln, das zum Straßenbau erforderliche Terrain namentlich in unfruchtbaren oder minder fruchtbaren Gegenden im Wege von

freiwilligen Konzessionen seitens der Gemeinden zu gewinnen und vielleicht würde es denselben auch möglich sein, die Durchführung des Werkes durch unentgeltliche Zufuhr von Materialien zu fördern.

Alle diese Dinge sollte der Landesausschuß ernstlich ins Auge fassen und unsere Aufgabe ist es, denselben zu beauftragen, diesen Intentionen des Antrages durch entsprechende Einwirkung auf die interessierten Kreise zu entsprechen. Dadurch wird der hohen Regierung der Beweis erbracht, daß wir ihrem Wunsche vollkommen und in vollem Umfange, wenn auch in etwas veränderter Form zu entsprechen bestrebt sind. Heute ist es natürlich sehr schwierig, über alle die Durchführung des Werkes betreffenden Modalitäten Beschluß zu fassen, weil dies nur durch eine Sachverständigen-Erörterung möglich wäre. Nichtsdestoweniger möchte ich schon jetzt auf einige Hauptpunkte mir hinzuweisen erlauben, die schon festgesetzt worden sind, und die im Sinne des Punktes 2 des Antrages dem Landesausschuße als Direktive zu dienen haben werden, in welcher Weise sich die nötigen Vereinbarungen mit dem Eisenbahnministerium zu bewegen hätten. Diese allgemeinen Gesichtspunkte wären folgende (bere — liest):

«1.) Daß die Straße rücksichtlich der Richtungs- und Steigungsverhältnisse nach dem vor der k. k. Landesregierung in Krain verfaßten generellen Projekte unter Berücksichtigung der bei der Trassenrevision von der Kommission in Antrag gebrachten Änderungen, namentlich nicht mit einer Straßenbreite von 3 m, sondern mit einer solchen von mindestens $4\frac{1}{2}$ m ausgeführt und die bestehende Bezirksstraße zwischen Zalilog und Področje entsprechend forrigitert und insbesondere die Jahrbahnbreite von $4\frac{1}{2}$ m, wo dieselbe nicht vorhanden sein sollte, durchwegs hergestellt werde.»

Diese Breite ist ja höher, als die bei den Landesstraßen übliche, sie ist aber notwendig, weil es bei geringerer Straßenbreite wegen des Ausweichens u. s. w. kaum möglich wäre, die Zufuhr von schweren und großen Maschinen und dergleichen zu bewältigen.

Der zweite Gesichtspunkt wäre folgender (bere — liest):

«2.) Daß die ungünstigen Steigungsverhältnisse der bestehenden Bezirksstraße durch Zalilog im Einvernehmen mit dem Landesausschuße entweder durch eine Korrektion der Ein- und Ausfahrt in die Ortschaft oder durch eine gänzliche Umlegung beseitigt werden. Rüksichtlich der Detailausführung des Straßenbaues, insbesondere rüksichtlich der Herstellung der Objekte, Stütz- und Futtermauern, der Jahrbahn und der Vorkehrungen für die Sicherheit des Verkehrs haben die Normen zu gelten, wie solche im Straßengefetze vom 28. Juli 1889, L. G. Bl. Nr. 17, § 8, für Landesstraßen vorgeschrieben erscheinen.»

Sie wissen aus Punkt 4 des Antrages, daß dann entsprechende Anträge wegen Übernahme der Straße in die Kategorie der Landesstraßen vorzulegen und ein entsprechendes Gesetz zu beschließen sein wird.

Weiters (bere — liest):

«3.) Die Konstruktionstypen und die bezüglichlichen Pläne sind vor Inanspruchnahme des Landesbeitrages dem Landesausschuße zur Einsichtnahme vorzulegen.»

Das wären die allgemeinen Grundsätze, welche sich der verehrte Landesausschuß bei den über diesen Gegenstand mit dem Eisenbahnministerium zu pflegenden Ver-

handlungen vor Augen halten möge. Wenn auf Grund dieser Vereinbarungen die Straße in allerkürzester Zeit, hoffentlich aber jedenfalls bis zum Herbst des nächsten Jahres fertiggestellt sein wird, so glauben wir, daß hiemit sowohl einem dringenden Verkehrsbedürfnisse abgeholfen, als auch den gerechtfertigten Wünschen der Regierung vollkommen entsprochen sein wird.

Aus allen diesen Gründen, um dem Wunsche der Regierung nach Beitragsleistung genüge zu leisten, dann um dem volkswirtschaftlichen Interesse entgegenzukommen und die Interessenten mit einem neuen Verkehrsmittel auszurüsten, welches in der Zukunft denselben wesentliche Dienste zu leisten imstande sein wird, glaube ich mit voller Beruhigung den Antrag, den ich schon verlesen habe, der Annahme des hohen Hauses empfehlen und weiters bitten zu dürfen, daß das hohe Haus sich bewogen fühlen möchte, über diesen Antrag selbst auf Grund einer bei solchen Anlässen schon öfters stattgehabten Übung sogleich in die meritorische Verhandlung einzutreten, damit derselbe, wenn kein Widerspruch erfolgt, ohne vorherige Zuweisung an einen Ausschuß sofort hier zum Beschlusse erhoben werde. (Odobranje. — Beifall.)

Deželni glavar:

K besedi se je oglasil gospod poslanec dr. Krek.

Poslanec dr. Krek:

Hvaležen sem gospodu predlagatelju za tople besede in veselilo bi me, ako bo v resnici mogoče, naši ubogi, propadajoči deželi pomagati na način, kakor ga je on s svojim predlogom inaugural. Kar se pa tiče predmeta samega, moram nekatera njegova izvajanja nekoliko popraviti, in sicer z ozirom na zgodovino te ceste, za katero se gre.

Cesta je res bila začetkoma projektirana iz vojaških ozirov in v tem oziru je vlada že pred 8 leti, kakor mi je dobro znano iz ministerstva, sporočila, da bo dala izdelati načrt proge za cesto Področje-Petrovo-brdo, in obljubila, da bo izdelana, ko bo izdelana Baška cesta do vrh Podbrda. To bi se bilo popolnoma gotovo zgodilo, ako bi ne bila prišla Bohinjska železnica vmes. Ako bi ta ne bila vmes prišla, bi bila vlada po moji sodbi naši deželi dala ravno toliko podpore, kakor prej goriški deželi, namreč 90 %, med tem ko danes železniško ministerstvo, ako hočemo, da se cesta sploh zgradi, zagotavlja precej manjšo svoto. Torej mi dejansko vsled Bohinjske železnice ne stojimo ugodnejše, ampak neugodnejše, toda nahajamo se v škripcih, ali moramo za to cesto žrtvovati, kar zahteva vlada, ali pa pustiti, da se sploh ne zgradi in v tem vprašanju je gotovo naša dolžnost, da odgovorimo vladi, da je tudi deželni zbor vojvodine kranjske voljan od svoje strani pomagati, da se, kar se more v podporo te ceste zgoditi, tudi zgodi.

Jaz pa bi v formalnem oziru neko stvar še posebej poudarjal. Zdi se mi namreč, da bi bilo popolnoma pravilno, ako bi bili čuli od strani vlade vse to, kar smo čuli od gospoda predlagatelja. Gospod predlagatelj je vendarle samo deželni poslanec in nikakor

si ne morem misliti, da bi on igral tukaj vlogo nekakega zastopnika vlade. V tem zmislu se mi zdi potrebno, da bi izjavo tudi čuli od strani vlade same.

Kar se tiče posameznih točkov, katere je navajal gospod predlagatelj, bi samo nato opozoril, da se bo to jako težko dalo izvršiti, da bi njegova misel v tem oziru uspela, da bi selška dolina, to so občine Železniki, Selce in Sorica, mogle kaj znatnega prispevati za to novo pot, in sicer zato ne, ker se po tej novi poti spremene gospodarske razmere v selski dolini, tako da bo treba posameznim občinam najprej skrbeti za dobra občinska občila. Ceste, ki bodo potrebne postale, da bo imela ta cesta v večjem oziru gospodarski pomen za dolino, se bodo morale na obeh straneh doline znatno popraviti in na novo urediti in, kolikor jaz poznam mišljenje ljudstva in njega gospodarsko stanje, moram reči, da je pač preje pričakovati od občin prošnje, naj da deželni zbor podporo za popravo potrebnih občil, kakor da bi same mogle prispevati kaj znatnega za to cesto.

Poleg tega opozarjam na to, da nam ne more pri tem tisti namen glavni biti, katerega je postavil gospod predlagatelj, namreč s tem, da to zgradbo podpiramo, nekako pomagati drugi zvezi s Trstom, tedaj Bohinjski železnici, zato ker ta Bohinjska železnica po mojem in po mnenju mnogih drugih članov te visoke zbornice kranjski deželi bore malo koristi in bi bila proga, ki je preje bila tako dolgo na dnevnem redu, namreč proga skozi Škofjo Loko, za našo deželo veliko večjega pomena.

V tem oziru torej se moremo mi samo zanašati na to, v koliko bo v gospodarskem oziru investicija za to cesto okrepila davčno moč ljudstva in povzdignila blagostanje v deželi. Veliko se bo zgodilo s tem, da se bo material za zgradbo železnice po baški dolini, zlasti les, kupoval na naši strani in se bo potem ceneje prevažal. Velikega pomena je tudi, da se bo živinoreja po selški dolini bolj razvijala. Po mojem mnenju pa mora biti že danes tudi trden namen deželnega zbora in deželne vlade, da se zlasti vodne sile te doline, kolikor se da, izrabijo, da se vsakemu začetku industrije gre na roke, da se zlasti skuša vzdigniti tako ubogi, gospodarsko propadli kraj Železniki. Ako se to zgodi, potem bo v resnici blagoslov ta cesta ne samo za selško dolino, ampak tudi za daljno okolico.

Pri tem pa bi si jaz usojal predlagati tudi še neko resolucijo.

Soriška občina je namreč svoj čas prosila, naj bi se izbrala pot, po kateri bi šla nova cesta od Podrošta na Petrovbrdo, čez Poklon in ne, kakor pravijo, po «Zadnji Sori». V utemeljevanje te prošnje se navaja zlasti ena točka, na katero posebej opozarjam, namreč da je cesta, kakor jo sedaj baje namerava vladni načrt, ob zimskem času jako goljufiva. Kdor pozna cesto, bo priznal, da se nikakor ne da samo z ogledom ob poletnem času presoditi, kaka bo ta cesta. Silni zameti in plazovi na tej cesti, kakor je projektirana od vladne strani, ne bodo samo večkrat za dlje časa ustavili prometa, marveč nam lahko to cesto v kratkem času razdero in jaz bi imel prav rad, da bi se sprejela kaka določba, kjer bi se reklo, da se za nekoliko let

od strani tistega faktorja, ki bo cesto gradil, tudi garantira, da bo cesta taka ostala, kakor se je gradila, ker se utegne sicer zgoditi, da imamo glede na to cesto v nekaterih letih veliko denarno postojanko, s katero se nam bo treba v našem proračunu pečati.

Resolucija, katero v tem zmislu predlagam, se glasi v kratkem:

«Vlada se naprosi, da pri zgradbi ceste Podrošt-Podbrdo uvažuje prošnjo Soriške občine.»

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo resolucijo gospoda poslanca dr. Kreka, izvolijo ustati.

(Se podpre. — Wird unterstützt.)

Excelenca gospod poslanec baron Schwegel je predlagal, da se njegov nujni predlog, ne da bi se poprej izročil kakemu odseku, takoj v zbornici in merito reši.

Akoravno mislim, da se visoka zbornica s tem strinja in je tudi že gospod poslanec dr. Krek in merito govoril, moram vendar v formalnem oziru vprašati, ali nihče temu ne ugovarja, da se nujni predlog takoj sedaj in merito reši, ne da bi se ga šele izročilo odseku?

(Ni ugovora. — Es erfolgt kein Widerspruch.)

Ker ni ugovora, smatram, da visoka zbornica temu pritrjuje in vprašam, ali želi kdo besede, in sicer glede nujnega predloga, kakor tudi glede resolucije gospoda poslanca dr. Kreka, ki se glasi (bere — liest):

«Vlada se naprosi, da pri zgradbi ceste Podrošt-Podbrdo uvažuje prošnjo Soriške doline,» katera pride dodatno k nujnemu predlogu gospoda poslanca excellence barona Schwegla in tovarišev na glasovanje?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki so za nujni predlog gospoda poslanca barona Schwegla, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Je sprejet.

Sedaj prosim glasovati še o resoluciji gospoda poslanca dr. Kreka. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: «Če je to sploh izpeljivo! Mi nismo tehniki in stvari ne moremo presoditi!»)

Vsaj se resolucija samo glasi, da naj bi vladá uvaževala prošnjo Soriške občine. Torej smatram resolucijo kot popolnoma upravičeno.

Gospodje poslanci, ki so za to resolucijo, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Je sprejeta. (Dobroklici na levi. — «Dobro»-Rufe links. — Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: «Vsaj ni bila sprejeta! Je bila odločna manjšina!»)

Kar sem jaz naštel, je bila večina, ker sem tudi jaz glasoval. Glasovalo je za resolucijo 17 gospodov poslancev in jaz — torej 18.

Torej je resolucija sprejeta.

Sedaj prestopimo nazaj k volitvama rediteljev in verifikatorjev pod točko 4. in 5. dnevnega reda.

Ali stavi morda kdo gospodov poslancev kak konkretni predlog glede rediteljev in verifikatorjev?

Abgeordneter Excellenz Freiherr v. Schwegel:

Bezüglich der Ordner möchte ich mir nach dem Vorgange früherer Jahre den Antrag zu stellen erlauben, daß hiezu per acclamationem gewählt würden die Herren Abgeordneten Birc und Baron Apfaltrern, und bezüglich der Verifikatoren beantrage ich, daß hiezu ebenfalls per acclamationem gewählt werden der Herr Abgeordnete Dr. Schweizer von der einen und der Herr Abgeordnete Dr. Schaffer von der anderen Seite.

Deželni glavar:

Ako ni ugovora, smatram, da se visoka zbornica s tem predlogom strinja.

(Ni ugovora. — Es erfolgt kein Widerspruch.)

Predlog je torej sprejet in s tem sta ti dve volitvi končani.

Glede točke 7. se je že sklenilo, da se izroči verifikacijskemu odseku, ki se bo volil v prihodnji seji. Torej je tudi ta točka rešena in sedaj pride na vrsto:

8. Volitev deželnega odbora

8. Wahl des Landesausschusses.

Prosim gospoda zapisnikarja, da bo sedaj v zmislu deželnozbornskega reda prečital imena dotičnih gospodov volilcev po kurijah, po katerih volijo, in sicer prosim najprej gospode veleposestnike, da oddajo listke po vrsti, kakor bodo sklicana njih imena.

Ich bitte die Herren Abgeordneten des Großgrundbesitzes, die Stimmzettel für den Kandidaten in den Landesausschuß, nämlich für den Landesausschuß-Veifitzer, abzugeben, und zwar in der Reihenfolge, in welcher der Herr Schriftführer die Namen verlesen wird.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Prosim gospode poslance iz skupine mest in trgov in trgovinske in obrtne zbornice oddati listke za deželnega odbornika po vrsti, kakor se bodo sklicala imena.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Prosim sedaj gospode poslance iz kurije kmetiskih občin, da oddajo listke.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sedaj pride še volitev deželnega odbornika iz celega deželnega zbora.

Prosim oddati listke po imenih.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Predno se volijo namestniki deželnih odbornikov, bo treba izvršiti skrutinij glede volitev odbornikov, ker je vedno mogoče, da rezultat teh volitev na volitve namestnikov vpliva in ker je tudi predpisano, da se ima prej izvršiti volitev odbornikov in potem šele namestnikov.

Prosim gospoda poslanca dekana Arko in gospoda poslanca grofa Barbo, da prevzameta skrutinij glede volitve deželnih odbornikov.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Ker imamo še izvršiti dopolnilne volitve v pridobninsko deželno komisijo in v prizivno komisijo za osebno dohodnino, prekinem sejo za $\frac{1}{4}$ ure.

(Po prestanku. — Nach der Pause.)

Deželni glavar:

Gospod poslanec grof Barbo ima besedo, da naznani izid volitve deželnih odbornikov.

Abgeordneter Graf Barbo:

Das Resultat der Wahlen der Landesausschuß-Veifitzer ist folgendes:

Bei der Wahl wurden von der Kurie des Großgrundbesitzes zehn Stimmzettel abgegeben und es entfielen auf Dr. Schaffer neun Stimmen und eine auf Barbo.

Von der Kurie der Städte und Märkte und der Handelskammer wurden zehn Stimmzettel abgegeben, wovon acht auf Dr. Tavčar und einer auf Dr. Susteršič lauten, während ein Stimmzettel leer war.

Aus der Kurie der Landgemeinden wurden 16 Stimmzettel abgegeben, davon entfallen 14 auf Herrn Povše, einer auf Dr. Tavčar und ein Stimmzettel war leer.

Vom ganzen Hause wurden abgegeben 37 Stimmzettel, davon lauten 19 auf den Herrn Abgeordneten Grasselli, 15 auf den Herrn Abgeordneten Dr. Kref, zwei auf den Herrn Abgeordneten Dr. Brejc und einer auf den Herrn Abgeordneten Dr. Ferjančič.

Deželni glavar:

Torej so izvoljeni prvoimenovani gospodje poslanci z absolutno večino glasov in jih vprašam, ali sprejmejo izvolitev?

Poslanec Povše:

Zahvaljujem se častitim gospodom tovarišem, ki so mi zopet poverili posel deželnega odbornika in se izražam, da izvolitev hvaležno sprejmem.

Abgeordneter Dr. Schaffer:

Ich nehme die Wahl an!

Poslanec dr. Tavčar:

Sprejmem volitev!

Poslanec Grasselli:

Sprejmem volitev!

Deželni glavar:

Sedaj prosim gospode poslance, da v istem redu in po kurijah, kakor so volili deželne odbornike, volijo tudi njih namestnike.

Prosim gospoda tajnika, da prečita imena gospodov poslancev, in sicer najprej iz kurije veleposestva.

Gospode poslance iz veleposestva prosim, da izvolijo oddati listke za namestnika.

(Zgodi se. — Gefchieht.)

Prosim gospode poslance iz kurije mest in trgov in trgovinske in obrtne zbornice, da oddajo listke.

(Zgodi se. — Gefchieht.)

Prosim gospode poslance iz kmetskih občin oddati listke.

(Zgodi se. — Gefchieht.)

Končno prosim še oddati listke iz cele zbornice.

(Zgodi se. — Gefchieht.)

Prosim prejšnja gospoda skrutinatorja, namreč gospoda poslanca dekana Arko in grofa Barbo, da zopet prevzameta skrutinij.

(Zgodi se. — Gefchieht.)

Izročena mi je bila interpelacija gospoda poslanca dr. Šusteršiča in tovarišev.

Prosim gospoda tajnika, da jo izvoli prečitati.

Tajnik Pfeifer:

(bere — lieft)

«Interpelacija

poslanca dr. Šusteršiča in sodrugov do Nj. ekselence gospoda deželnega predsednika.

V seji deželnega zbora dne 28. grudna 1898 izvoljena je bila deželna deputacija z nalogom, naj se poda do Najvišjega prestola in Nj. Veličanstvu predloži udano prošnjo dežele Kranjske v prilog ustanoviti vseučilišča v Ljubljani.

V seji 14. marca 1899 naznanil je gospod deželni glavar zbornici, da je glasom dopisa gospoda ministerskega predsednika z dne 1. marca Njegovo Veličanstvo milostljivo dovolilo sprejeti omenjeno deputacijo, čas sprejetja pa da bode določen kasneje.

Od tega dne pretekla so že skoro tri leta — toda deputacija še vedno ni bila poklicana v avdijenco.

To je nekako čudno preziranje naše dežele, ki je bila vsikdar zvesta cesarju in državi in se ni nikdar zbala največjih žrtev za to svojo zvestobo in udanost.

Odgovorna za to preziranje je pa izključno c. kr. vlada, ki je zabranila deželni deputaciji pot do Nj. Veličanstva.

Ljudstvo dežele Kranjske pa zahteva, da vlada to svoje stališče opusti in da se izvrši zadevni sklep deželnega zbora, ki je dobil milostljivo odobrenje Nj. Veličanstva presvetlega cesarja.

Podpisani zatorej vprašajo Nj. ekscelenco gospoda deželnega predsednika:

1.) Zakaj se je doslej oviral sprejem deželne deputacije?

2.) Ali hoče c. kr. vlada, odnosno gospod deželni predsednik storiti korake, da se deputacija v najbližnjem času pokliče k avdijenci?

V Ljubljani, dne 30. decembra 1901.

Dr. Šusteršič. Dr. Krek. Dr. Schweitzer. Arko. Josip Dular. Pfeifer. P. Pakiž. Žitnik. F. Jaklič. F. Košak. Povše. Pogačnik. Franc Drobnič. Dr. Brejc. And. Mejač.

Deželni glavar:

Čast mi je izročiti to interpelacijo ekselenci gospodu deželnemu predsedniku.

Dalje sta mi bila izročena tudi dva samostalna, dovolj podprta predloga; jaz bi prosil gospoda predlagatelja, da jih sam prečita.

Poslanec Hribar:

Ta dva samostalna predloga se glasita tako-le, in sicer prvi:

(bere — lieft)

«Deželnega poslanca Ivana Hribarja, Petra Grassellija in tovarišev

samostojni predlogi

v zadevi ustanovitve vseučilišča v Ljubljani.

Visoki zbor skleni:

1.) C. kr. vlada se glede na sklepe deželnega zbora kranjskega v sejah dne 28. februarja in 28. decembra 1898 nujno pozivlja, da pospeši vse predpriprave za ustanovitev vseučilišča z bogoslovno, pravoslovno in modroslovno fakulteto v Ljubljani, in da kar najpreje mogoče pri državnem zboru izposluje ustanovitev takega vseučilišča.

2.) Izvoli se pod predvoditeljstvom deželnega glavarja odposlanstvo še dveh članov deželnega zbora v ta namen, da zaprosi avdijencijo pri Njegovem Veličanstvu cesarju ter ob vzočju Najvišjega prestola izroči najudanejšo prošnjo za ustanovitev vseučilišča v Ljubljani.

3.) Izvoli naj se iz deželnega zbora odsek treh članov v ta namen, da vstopi v stalen vseučiliški komite, v katerem naj bodo z enakim številom odposlancev zastopani občinski svet ljubljanski, «Matica Slovenska», društvo «Pravnik» in profesorski zbor knezoškofijskega semenišča v Ljubljani. Ta komite stopi naj na primeren način v dotiko tudi z zastopniki slovenske akademične mladine na dunajskem, graškem in praškem vseučilišču.

4.) Dovolj se iz deželnega zaklada svota 2000 K, ki naj se izplača ad 3. navedenemu vseučiliščnemu komiteju v ta namen, da razpiše ceni po 1000 K za dvoje najboljših znanstvenih spisov, katerih jeden naj bode pravoslovne, drugi pa modroslovne vsebine in katerih vsaki naj obsega najmanj pet tiskanih pol.

Ta svota izplača se pa temu komiteju le tedaj, če se zaveže poskrbeti zato, da ona spisa, katerima prisodni ceni, izideta v tisku.

V Ljubljani, dne 30. decembra 1901.

Iv. Hribar. Grasselli. Dr. Iv. Tavčar.
F. Supančič. Kušar. Ciril Pirc. Božič.
Dr. Ferjančič. F. Arko.»

Drugi samostojni predlog se glasi:

(bere — liest)

«Poslanca Ivana Hribarja in tovarišev

samostojni predlog

glede nadzorovanja «Vzajemne zavarovalnice» v Ljubljani.

Visoki deželni zbor skleni:

C. kr. vlada se pozivlja, da glede na žalostne izkušnje z vzajemno zavarovalnico «Unio catholica», posvečuje vso pažnjo poslovanju «Vzajemne zavarovalnice v Ljubljani» in da — če bi se videlo, da bode to potrebno — še pravočasno stori vse, da njene zavarovance obvaruje kake škode.

V Ljubljani, dne 30. decembra 1901.

Iv. Hribar. Dr. Ferjančič. Grasselli.
Dr. Iv. Tavčar. F. Supančič. Ciril Pirc. F. Arko.
Kušar. Božič.»

Deželni glavar:

Utemeljevanje teh dveh samostalnih predlogov bom postavil na dnevni red ene prihodnjih sej.

Torej nam sedaj preostaje le še volitev v pridobninsko deželno komisijo in v prizivno komisijo za osebno dohodnino.

Poprej pa ima še besedo gospod poslanec dekan Arko, da naznani izid volitve deželno-odborniških namestnikov.

Poslanec Mihael Arko:

Iz kurije veleposestva je bilo oddanih deset listkov. Od teh se jih devet glasi na gospoda poslanca grofa Barbota in eden je bil prazen.

Iz kurije mest in trgov je bilo oddanih deset listkov ter se jih devet glasi na gospoda poslanca dr. Ferjančiča in eden je bil prazen.

Iz kurije kmetijskih občin je bilo oddanih 15 listkov. Trinajst se jih glasi na gospoda poslanca dr. Brejca in dva sta bila prazna.

Iz cele zbornice je bilo oddanih 36 listov. 20 se jih glasi na gospoda poslanca Kušarja, 15 na gospoda Jakliča in eden na gospoda poslanca dr. Brejca.

Deželni glavar:

Prvoimenovani gospodje poslanci so torej z absolutno večino izvoljeni deželno-odborniški namestniki, in jaz gospode vprašam, ali izvolitev sprejmejo?

Poslanec dr. Ferjančič:

Sprejem!

Poslanec dr. Brejc:

Sprejem!

Abgeordneter Graf Barbo:

Ich nehme die Wahl an!

Poslanec Kušar:

Sprejem!

Deželni glavar:

Sedaj pride na vrsto:

Volitev enega uda in dveh namestnikov v pridobninsko deželno komisijo za Kranjsko.
Wahl eines Mitgliedes und zweier Stellvertreter in die Erwerbsteuer-Landeskommission für Krain.

Ta volitev se ima vršiti namesto izstopivšega člana gospoda dr. Majarona in namestnikov Antona Belca in Petra Strela. Vsi trije se volijo iz cele zbornice in prosim gospode poslance, da izvolijo oddati listke.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Prosim gospoda poslanca dr. Ferjančiča in Povšeta, da prevzameta skrutinj.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Deželni glavar:

(Po prestanku. — Nach einer Pause.)

Gospod poslanec Povše ima besedo, da naznani izid volitve.

Poslanec Povše:

Oddanih je bilo 35 listkov. Od teh se je glasilo 34 na ime gospoda dr. Danilo Majarona kot člana pridobninske deželne komisije, kot namestnika pa sta bila izvoljena gospoda Anton Belc s 35 in Peter Strel s 34 glasovi.

Deželni glavar:

Konstatujem, da so ti gospodje izvoljeni, in sedaj še pride:

Volitev štirih udov in štirih namestnikov v prizivno komisijo za osebno dohodnino

Wahl von vier Mitgliedern und vier Stellvertretern in die Personaleinkommensteuer-Berufungskommission.

Tukaj se voli po kurijah, in sicer prosim najprej gospode poslance od veleposestva, da oddajo listke za volitev enega člana namestu izstopivšega barona Berga.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Prosim sedaj gospode poslance za mesta in trge oddati listke za dva člana in enega namestnika. Da se stvar skrajša, kaže ob enem tudi voliti namestnika.

(Zgodi se. — Gefchicht.)

Sedaj prosim gospode poslance iz kurije kmetiskih občin, da oddajo listke za enega namestnika.

(Zgodi se. — Gefchicht.)

Prosim oddati še iz cele zbornice listke za dva namestnika.

(Zgodi se. — Gefchicht.)

Prosim gospoda poslanca Pogačnika in barona Liechtenberga, da prevzameta skrutinij.

(Po prestanku. — Nach einer Pause.)

Deželni glavar:

Gospod poslanec Pogačnik ima besedo, da naznani izid volitev.

Poslanec Pogačnik:

Iz kurije veleposestva je bilo oddanih deset glasov in je z devetimi glasovi izvoljen članom gospod poslanec baron Liechtenberg. En list je bil prazen.

Iz kurije mest in trgov je bilo oddanih deset glasovnic ter sta z osmimi glasovi kot člana izvoljena gospoda poslanca dr. Tavčar in Grasselli, za namestnika pa gospod poslanec Kušar.

Iz kurije kmetiskih občin je bilo oddanih 15 glasov in izvoljen je članom gospod poslanec Povše s 13 glasovi, namestnikom pa gospod poslanec Košak s 14 glasovi. En glas je dobil gospod poslanec Mejač.

Iz cele zbornice je bilo oddanih 31 listkov ter sta izvoljena namestnikoma gospod poslanec dr. Brejc s 27 glasovi in gospod poslanec Ulm s 30 glasovi.

En list je bil prazen, po en glas pa so dobili gospodje poslanci dr. Krek, Ferjančič in Pogačnik.

Deželni glavar:

Izvoljeni so torej prvoimenovani gospodje in s tem je ta stvar rešena.

Končno imam še naznaniti, da so mi došle tri peticije, in sicer je izročil gospod poslanec Grasselli prošnjo Emilije Gusel, voditeljice slovenske dekliske osemrazrednice za zvišanje opravilnine.

Dalje je izročil gospod poslanec dr. Žitnik prošnjo Josipine Bartl, nadučiteljeve vdove, za dovolitev posmrtna četrti po rajnkem možu.

Končno je še gospod poslanec dr. Šusteršič izročil prošnjo vasi Smrečje, Žazar in Podlipa, da se okrajna cesta Podlipa-Smrečje izpelje skozi vas Kajni dol v Smrečje.

Ker nimamo še nobenega odseka, se bodo te peticije izročile dotičnim odsekom pozneje, ko se bodo le-ti izvolili, do tje pa se spravijo pri deželnem odboru.

Se. Erzellenz Herr Landespräsident hat das Wort.

C. kr. deželni predsednik ekselenca baron Hein:

Vsled Najvišjega povelja naznanjam, da je zborovanje deželnega zbora kranjskega preloženo.

Infolge Allerhöchsten Auftrages erkläre ich den Landtag des Herzogtums Krain für vertagt.

Prosim gospoda deželnega glavarja, da ustreže temu Najvišjemu povelju.

Deželni glavar:

Vsled tega Najvišjega povelja sklepam sejo ter si z ozirom na bližajoče se novo leto le še dovoljujem, vsem gospodom poslancem voščiti prav veselo in srečno novo leto. Pri tej priliki pa opozarjam, ali bi ne bilo umestno, da, kakor v državnem zboru, tudi tu eden drugemu voščimo novo leto, brez da bi se pošiljale vizitnice, da so torej s tem vsi poslanci med seboj odvezani od voščil in ravnotako nasproti meni.

(Pritrjevanje. — Zustimmung.)

Torej še enkrat — srečno in veselo novo leto! (Klici: — Rufe: «Veselo novo leto!»)

Konec seje ob 5. uri 45 minut popoldne. — Schluß der Sitzung um 5 Uhr 45 Minuten Nachmittag.